Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 21 март 1972 йил, сешанба | № 67 (15.238). | Баҳоси 2 тийин.

СОВЕТ КАСАБА СОЮЗЛАРИ— ПАРТИЯНИНГ АКТИВ ЁРДАМЧИЛАРИ

1972 йил 20 март. Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг салкам беш минг вакили Кремлнинг съездлар саройини тўлдирди. Улар донгдор пўлат эритувчилар ва машинасозлар, кончилар ва ғаллакорлар, олимлар ва маданият арбоблари, педагоглар ва врачлардан иборат. Улардан кўпчилигининг номлари мамлакатимизда ҳаммага машҳур, уларнинг фидокорона меҳнати ватаннинг юксак мукофотлари билан тақдирланиб, шаҳар ва қишлоқдаги миллион-миллион совет кишилари учун илҳомбахш намуна бўлиб хизмат қилади.

Съездда жаҳон касаба союзлари федерациясининг раиси Энрике Пасторино, Бош секретари Пьер Жансус ва бошқалардан иборат составдаги жаҳон касаба союзлари федерациясининг делегацияси, халқаро ташкилотларнинг, қардош социалистик мамлакатлар ва дунёдаги бошқа кўпгина мамлакатлар касаба союзларининг делегациялари ҳозир бўлди.

Эрталаб соат 10. **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев** ўртоқлар Президиумда пайдо бўлганларида делегатлар ва меҳмонлар уларни гулдурос давомли қарсаклар билан кутиб оладилар.

ВЦСПС раиси А. Н. Шелепин СССР касаба союзларининг XV съездини очиқ деб эълон қилади.

Бизнинг съездимизда, деди у, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Совет ҳукуматининг раҳбарлари ҳозир бўлишди. Уларнинг ҳаммалари XV съезд делегатлари қилиб якдиллик билан сайланган Делегатлар ва меҳмонлар бу хабарни гулдурос давомли қарсаклар билан кутиб оладилар.

А. Н. Шелепин мажлис аҳлининг қизғин қарсаклари остида сўзини давом эттириб, бундай деди:

— КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоларини сизларнинг номингиздан самимий табриклашга руҳсат бергайсизлар. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига кандидатларни, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретарларини, СССР Министрлар Советн Раисининг ўринбосарларини самимий табриклашга ижозат бергайсизлар.

ВЦСПС раиси съездга дунёдаги 103 мамлакатдан ва 9 та халқаро ташкилотдан 137 та касаба союз ва ишчи делегациялари келганлигини маълум қилди. У совет касаба союзлари номидан барча чет эл делегацияларини чин кўнгилдан табриклаб, СССР касаба союзлари пролетар интернационализми ҳамда бошқа мамлакатлар ишчилар синфи ва касаба союзлари билан бирдамлик принципларига доимо содиқ бўлиб келдилар ва доимо содиқ бўлиб қоладилар, деб чет эл делегацияларини ишонтиради.

Съезд қатнашчилари касаба союзларининг XIV съезди билан XV съезди ўртасидаги даврда курашда ҳалок бўлган ва вафот этган халқаро ишчилар синфи, касаба союз ҳаракатининг таниқли арбоблари хотирасини бир дақиқа сукут сақлаб ҳурмат билан эсга олдилар.

Съезд ишчи президиумини сайлайди. Унинг составида ҳамма тармоқ касаба союзларининг вакиллари, иттифоқдош республикалар ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, халқ зиёлиларининг намояндалари бор. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари ҳам президиумга сайланади.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюросидан иборат составдаги Фахрий президиум гулдурос қарсаклар остида якдиллик билан сайланади.

Съезднинг раҳбар органлари — секретариат, редакцион ва мандат комиссиялари тузилади.

Кун тартиби ва иш тартиби тасдиқланади. СССР касаба союзларининг XV съезди муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилди:

1. Бутуниттифоқ касаба союзлари марказий советининг ҳисоботи.
2. Марказий ревизия комиссиясининг ҳисоботи.
3. Бутуниттифоқ касаба союзлари марказий советини ва марказий ревизия комиссиясини сайлаш.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ **Леонид Ильич Брежнев**га сўз берилади. Съезд делегатлари ва меҳмонлари ўртоқ Л. И. Брежневни ўринларидан туриб, узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

Леонид Ильич Брежневнинг чуқур мазмунли ёрқин нутқини съезд делегатлари ва меҳмонлари, мамлакатимиздаги ва чет эллардаги ўн миллионлаб радио тингловчилар ва телетомошабинлар ғоят зўр эътибор билан тингладилар. Съезд залида бир неча бор қизғин қарсаклар янгради. Нутқнинг якунловчи сўзларини делегатлар билан меҳмонлар узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. Ҳамма ўрнидан туради. Залда «Ура!», «КПССга шон-шарафлар!», «Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!» деган хитоблар қайта-қайта такрорланади.

Съезд кун тартибидаги биринчи моддани — Бутуниттифоқ касаба союзлари марказий советининг ҳисоботини муҳокама қилишга киришади. ВЦСПС раиси **А. Н. Шелепин** доклад қилди.

СССР КАСАБА СОЮЗЛАРИНИНГ XV СЪЕЗДИГА

Қадрли ўртоқлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети СССР касаба союзлари XV съезди делегатларини — қаҳрамон совет ишчилар синфининг, қишлоқ меҳнаткашлари ва халқ интеллигенциямиз жуда катта отрядларининг намояндаларини қизғин табриклайди.

Касаба союзларининг XV съезди кўп миллатли Улуғ Ватанимизнинг барча меҳнаткашлари Ленин партияси раҳбарлигида коммунистик жамият қураётган, КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини актив амалга ошираётган, СССР халқ хўжалигини ривожлантириш тўққизинчи беш йиллик планини муддатидан илгари бажариш учун курашаётган, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигини янги муваффақиятлар билан кутиб олишга тайёрланаётган бир паллада тўпланди.

Совет касаба союзлари бутун социалистик жамиятимизнинг кўп қиррали ҳаётида ғоят муҳим ўринни эгаллайди. Коммунистик партия хўжалик ва маданий қурилишда, мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида касаба союзларининг ролини ошириш учун тинмай ғамхўрлик қилмоқда. Бошқариш мактаби, хўжалик юритиш мактаби, коммунизм мактаби бўлган касаба союзларининг роли ҳозирги шароитда янада кучая беради.

КПСС Марказий Комитети совет касаба союзларининг ижтимоий бурчи, аввало, омманинг сиёсий активлиги ва меҳнат ғайратини ҳамма чоралар билан оширишдан, меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга кенг жалб этишдан, социалистик мусобақани ва меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракатини яхши ташкил этишдан иборат, деб ҳисоблайди. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш учун, меҳнат унумдорлигини тинмай юксалтириш, ишлаб чиқариш маданиятини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш учун, ишни ташкил этиш ва бошқаришнинг замонавий методларини кенг қўлланиш, ишлаб чиқариш фондларидан ва капитал маблағлардан фойдаланишни яхшилаш, ишчи кучи, моддий ва молиявий ресурсларни тежаб сарфлаш учун тинмай кураш олиб бориш — касаба союзларининг энг муҳим вазифасидир.

Касаба союзларининг фан-техника тараққиётини янада жадаллаштириш, барча меҳнаткашлар ўртасида оммавий техник ижодкорлигини ривожлантириш, ишлаб чиқаришни ҳар жиҳатдан такомиллаштириш учун мислсиз катта ёрдам берувчи новаторлар, рационализатор ва ихтирочиларнинг жўшқин меҳнатини қўллаб-қувватлаш соҳасидаги ғамхўрлиги давлат аҳамиятига эга бўлган катта ишдир.

Совет касаба союзлари КПСС XXIV съезди томонидан белгиланган социал тадбирлар программасини амалга оширишда муҳим роль ўйнайди. Улар халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш учун кўп иш қилишлари керак. Касаба союзлари меҳнаткашларнинг қонуний манфаатларига риоя қилиниши учун тинмай ғамхўрлик қилишлари, иш ҳақи, моддий ва маънавий рағбатлантириш системасини такомиллаштиришда актив иштирок этишлари, уй-жой ва маданий-маиший қурилиш планларининг бажарилишига, касалхоналар, санаторийлар, дам олиш уйлари ва болалар муассасаларининг ўз вақтида ишга туширилишига эришишлари, меҳнаткашларнинг дам олиш шароитини ва уларга санаторийлар, курортларда хизмат кўрсатишни тинмай яхшилашлари лозим. Савдо-сотиқ ишларини ривожлантиришга, ошхоналарни кўпайтириш, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашга касаба союзлари тинмай эътибор бериб туришлари керак.

Совет касаба союзлари меҳнатни муҳофаза қилиш қоидалари ва нормаларига ҳамда техника хавфсизлигига риоя қилиниши устидан, айниқса аёллар ва ўсмирлар меҳнати шароитини, шунингдек тунги сменаларда ишловчи ишчиларнинг меҳнат шароитини яхшилаш устидан контроллик қилиб туриш юзасидан қонунда белгиланган катта ҳуқуқларидан тўла фойдаланишлари лозим.

Коммунизм қурилиши соҳасидаги улкан вазифалар касаба союзларидан ишчилар ва хизматчиларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш, социалистик интизомни мустаҳкамлаш, ўтмиш сарқитларига қарши курашни кучайтириш соҳасидаги ишларини янада яхшилашни талаб қилади. Меҳнатга ва жамоат мулкига коммунистик муносабатни шакллантириш, меҳнаткашларнинг маданий ва профессионал савиясини, иқтисодий билимини ошириш, ёшларни кекса авлоднинг революцион, жанговар ва меҳнатда кўрсатган шижоатлари мисолида тарбиялаш учун меҳнаткашлар коллективларида мавжуд катта имкониятлардан тўла фойдаланиш лозим. Барча касаба союз аъзоларининг активлигини янада кучайтириш, уларнинг иш услуби ва методларини такомиллаштириш, союз ички демократиясини кенгайтириш, барча бошланғич касаба союз ташкилотларининг ўз зиммаларидаги вазифаларини яхши бажаришга эришиш — касаба союзларининг муҳим вазифасидир.

Совет касаба союзлари Ватанимиздаги барча миллатлар меҳнаткашлари ўртасида, барча қардош халқлар ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик ленинча сиёсатини амалга оширишда Коммунистик партияга янада фаол ёрдам беришлари лозим. Бизнинг касаба союзларимиз социалистик мамлакатларнинг касаба союзлари билан ҳар тарафлама қардошларча ҳамкорликни, бутун дунё меҳнаткашлари билан, чет эллардаги прогрессив касаба союз марказлари билан интернационал алоқаларни бундан кейин ҳам кучайтиравершлари, халқаро ишчилар ҳаракати бирлигини ҳамма чоралар билан мустаҳкамлашлари лозим.

Совет касаба союзлари социал тараққиёт учун изчиллик билан курашиб, миллий-озодлик ҳаракатини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаб халқаро миқёсда катта иззат ва ҳурматга сазовор бўлдилар. Совет касаба союзлари тинчликни мустаҳкамлаш учун, империалистларнинг Вьетнамдаги, Яқин Шарқдаги ва жаҳоннинг бошқа районларидаги ҳарбий авантюраларига ҳамда макрли кирдикорларига қарши курашда меҳнаткашларни бирлаштириш учун кўп иш қилмоқдалар. Ҳеч шубҳа йўқки, совет касаба союзлари мана шу олижаноб мақсадларга бундан кейин ҳам тинмай эътибор бераверадилар.

Қадрли ўртоқлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети касаба союзлари XV съезди делегатларига ишда катта муваффақиятлар тилайди ва совет касаба союзлари КПСС раҳбарлигида коммунистик жамият қуришга, мамлакатимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлишга, партия XXIV съезди томонидан белгиланган улуғвор вазифаларни амалга оширишга янада катта ҳисса қўшади, деб қатъий ишонади.

Яшасин коммунизм қурилиши ишида партиянинг актив ёрдамчилари — совет касаба союзлари!

Яшасин озод ва тенг ҳуқуқли халқларнинг улуғ кўп миллатли социалистик давлати — Совет Иттифоқи!

Яшасин коммунизм!

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ.

МОСКВА. СССР касаба союзларининг XV съезди. Суратда: съезд президиуми. Минбарда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев. (ТАСС фотоси).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СССР касаба союзларини Ленин ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Совет касаба союзларининг социалистик ва коммунистик қурилишдаги, халқ хўжалигини ривожлантириш планларини муваффақиятли бажаришдаги катта хизматлари учун **СССР касаба союзлари Ленин ордени билан мукофотлансин.**

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1972 йил, 20 март.

БУГУН ТОШКЕНТДА ЁШ ПАХТАКОР—МЕХАНИЗАТОРЛАРНИНГ РЕСПУБЛИКА СЛЁТИ ОЧИЛАДИ.

СЛЁТ ҚАТНАШЧИЛАРИГА АЛАНГАЛИ САЛОМ!

КПСС XXIV СЪЕЗДИНИНГ ҚАРОРЛАРИ—СОВЕТ КАСАБА СОЮЗЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ ЖАНГОВАР ПРОГРАММАСИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Азиз депутат ўртоқлар, чет эллик муҳтарам меҳмонлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети номидан СССР Касаба Союзларининг XV съездини қизғин табриклашга руҳсат бергайсиз. Бу съезд — бутун мамлакатимиз ҳаётида катта воқеадир. Унинг аҳамияти ўз сафларида 98 миллион совет меҳнаткашини бирлаштирган касаба союзлари коммунистик қурилишда ўйнаётган муҳим роль билан белгиланади. Партия XXIV съезди ўртага қўйган асосий вазифаларни ҳал этишда касаба союзларининг конкрет иштирокига алоқадор масалалар сиз, делегат ўртоқларнинг диққатингиз марказида бўлиши табиий.

КПСС XXIV съезди, маълумки, партия Совет давлатининг ҳозирги босқичдаги ички ва ташқи сиёсати бош йўлларини белгилаб берди, саноат ва қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, халқ моддий даражасини оширишнинг, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг кенг программасини белгилаб берди. Съезд қарорларини мамлакат ишчилар синфи, деҳқонлари, зиёлилари якдиллик билан қўллаб-қувватладилар, касаба союзлари ва комсомол сингари оммавий ташкилотлар уни жанговар ҳаракат программаси деб кутиб олдилар. Ана шу чинакам умумхалқ мададкорлиги съезд қарорларига зўр куч бахш этади. Бу мададкорлик съезд белгилаб берган программа амалга оширилишига тўла ишонч, қатъий эътиқод уйғотади.

Бунинг маъноси шуки, Ватанимиз коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда, социал муносабатларни такомиллаштиришда, ўзининг иқтисодий потенциалини ва халқаро позицияларини мустаҳкамлашда яна бир катта қадам қўяди. Бунинг яна бир маъноси шуки, биз халқ турмуши даражасини анча ошириш соҳасида партия съезди белгилаган программани албатта бажарамиз. Мана шу мақсадлар учун 22 миллиард сўм — ўтган саккизинчи беш йилликдагидан икки баравардан зиёд кўп маблағ ажратилмоқда.

Ўз миқёси жиҳатидан жуда катта бўлган ана шу вазифаларни ҳал этиш учун мустаҳкам моддий негиз яратилмоқда. Халқ хўжалигимизнинг ҳар бир тармоғи ўз ривожи учун ўтган беш йилликка нисбатан анча кўп маблағ олади. Тўққизинчи беш йилликдаги капитал маблағларнинг жами ҳажми беш юз миллиард сўмдан ошиб кетади.

Шу билан бирга партия беш йилликнинг энг асосий вазифасини ҳал этишга — совет кишиларининг фаровонлигини оширишга бевосита алоқадор ишлаб чиқариш тармоқларини ривожлантиришга алоҳида эътибор беради. Қишлоқ хўжалигига 128,6 миллиард сўм ёки ўтган беш йилликдагига қараганда 46,4 миллиард сўм кўп капитал маблағ сарф қилинади. Саноатнинг енгил саноат, озиқ-овқат, гўшт-сут саноати сингари тармоқларига бериладиган капитал маблағ 74 процент ортади.

Биз ана шундай кўламдаги вазифаларни ўртага қўйиб, ҳал этиш имкониятига эга бўлиб қолганлигимизнинг ўзи давлатимизнинг қудратидан, кучидан далолат беради. Ажратилган маблағларни ўзлаштириш учун ихтиёримизда зарур бўлган ҳамма ресурслар — моддий, илмий ва техникавий ресурслар бор.

Ватанимиз, партиямиз мутахассисларнинг — юқори малакали ишчиларнинг, қишлоқ хўжалик миришкорларининг, бинокорлар, инженерлар ва техникларнинг, олимлар, ишлаб чиқариш ташкилотчиларининг катта армиясини тарбиялаб вояга етказди. Партия уларга, уларнинг тажрибаси, маҳорати, билимига таянади ва улар беш йилликнинг тўла муваффақиятини таъминлашларига умид қилади.

Ана шу буюк меҳнат армиясининг куч-ғайратларини сафарбар этишда партия аввал бўлганидек омма билан ишлашдаги, коммунизм иши учун курашдаги ўзининг ишончли ёрдамчиси бўлган касаба союзларига таянади.

Ўртоқлар! КПСС XXIV съезди ўтганига сал кам бир йил бўлди. Эндиликда биз мамлакатни иқтисодий ривожлантиришнинг белгилаб берган программасини бажариш қандай бошланди? — деган саволни ўзимизга беришга ҳақлимиз.

Халқ хўжалигининг ўтган йилги иш якунлари ўзларингизга маълум. Башарти миллий даромаднинг, саноат ишлаб чиқаришининг, товар обороти ва юк оборотининг ўсиши сингари энг асосий, умумлаштирувчи рақамлари тўғрисида гапирадиган бўлсак, бу якунларни жуда муваффақиятли баҳолаш мумкин. План бажарилди, айрим кўрсаткичлар бўйича ошириб ҳам бажарилди. Қишлоқ хўжалигида эса аҳвол бирмунча мураккаброқ бўлди. Оби ҳаво шароитлари биз мўлжаллаган барча муваффақиятларга эришиш имконини бермади. Лекин ноқулай объектив шарт-шароитларни ҳисобга олиб, бу соҳадаги якунларни ҳам дуруст натижалар деб баҳолаш мумкин.

Ана шу ижобий якунларнинг ҳаммасини кўра билмоқ керак. Партия шу якунларга баҳо берар экан, барча совет меҳнаткашларига мурожаат қилиб: фидокорона меҳнатингиз учун, ватаннинг иқтисодий равнақи ишига ўтган йили қўшган катта ҳиссангиз учун сиз, азиз ўртоқларга чин кўнгилдан раҳмат! — деб айтишга тамомила ҳақлидир.

Шу билан бирга съезддан кейинги биринчи йил якунларини анализ қилганда биз умумий кўрсаткичларгагина тўхталиб ўта олмаймиз, балки масалага чуқурроқ қараб, хўжалик ишининг бутун даражасини ошириш, биздан съезд талаб қилганидек сифат жиҳатидан ўзгариш ясаш қандай амалга оширилаётганлигини назардан ўтказишимиз лозим. Хўжалик йили якунларига шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак алоҳида эътибор беришга сазовор бўлган бир қанча проблемалар кўзга ташланади.

Капитал қурилиш сингари муҳим соҳадаги аҳволнинг яхшиланиши секинлик билан бормоқда. 1971 йилда тайёр объектларни ишга тушириш плани бажарилмади. Қурилиш муддатлари ҳали ҳам чўзиб юборилмоқда. Чала қолган қурилишлар салмоғи 1970 йилга нисбатан ҳатто кўпайиб кетди.

Йилнинг янги техникани жорий қилиш ва меҳнат унумдорлигини ошириш соҳасидаги натижалари ҳам бизни тўла мамнун қила олмайди. Саноатда ҳам ва айниқса қурилишда ҳам маҳсулотни кўпайтиришда меҳнат унумдорлигини оширишнинг улуши планда белгиланганидан камроқ бўлди.

Маҳсулот айрим турларининг сифати секинлик билан оширилмоқда. Бу гап халқ истеъмоли молларига ҳам тааллуқлидир. Натижада кўп миқдордаги оммавий истеъмол моллари-пойафзал, кийим-кечак ва трикотаж маҳсулотлари омборларда касод бўлиб ётганлигига ҳам сабаб шу бўлса керак.

(Давоми иккинчи бетда).

АФҒОНИСТОН БОШ МИНИСТРИ АБДУЛ ЗОҲИР ЎЗБЕКИСТОН ПОЙТАХТИГА КЕЛДИ

Совет ҳукуматининг таклифига биноан расмий дўстона визит билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Афғонистон Бош министри Абдул Зоҳирни 20 мартда Ўзбекистон пойтахти ҳурсандлик билан кутиб олди.

Тошкент аэропорти ва шаҳар кўчалари Афғонистон, СССР ва Ўзбекистон ССРнинг давлат байроқлари билан, табрик сўзлари ёзилган транспарантлар билан безатилган эди. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри М. Турсунов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси ўринбосари, республика Госпланининг раиси С. К. Зиёдуллаев, республика министрлари қўшни дўст давлат ҳукуматининг бошлиғини кутиб олмоқ учун аэропортга келишди.

Тошкент шаҳри меҳнаткашларининг аэропортда тўпланган вакиллари Афғонистон Бош министрини табрикладилар. Болалар олий меҳмонга ва унинг ҳамроҳларига гулдасталар тақдим этишди Планлаштириш министри Абдул Воҳид Саробий, Афғонистоннинг Совет Иттифоқидаги элчиси Муҳаммад Ориф, ташқи ишлар министрлиги сиёсий департаментининг бош директори Абдул Воҳид Карим Бош министр Абдул Зоҳир билан бирга келишди.

СССР министри С. Ф. Антонов, Совет Иттифоқининг Афғонистондаги элчиси С. П. Киктев бу сафарда олий меҳмонга ҳамроҳлик қилмоқдалар.

Абдул Зоҳир аэропортдан мотоциклчилар эскорти ҳамроҳлигида ўзи учун ажратиб қўйилган резиденция томон йўл олди.

* * *

Афғонистон Бош министри Абдул Зоҳир Тошкентга келганидан кейин сал фурсат ўтгач, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж Худойбердиев ҳузурига ташриф буюрди.

Шу визит чоғида дўстона суҳбат бўлиб ўтди.

Сўнгра Афғонистон ҳукуматининг бошлиғи ва ҳамроҳлари В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалини зиёрат қилдилар. Меҳмонлар Совет давлати асосчисининг ҳаёти ва фаолиятини, Лениннинг шарқ халқларига катта эътибор берганлигини акс эттирувчи экспозицияларни марок билан кўздан кечирдилар.

(ЎзТАГ).

Афғонистон Бош министри Абдул Зоҳирнинг Тошкент аэропортида кутиб олиниш пайти. И. Душкин ва Г. Пун фотоси. (ЎзТАГ).

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқининг давоми

(Боши биринчи бетда).

Хуллас, ўтган йилнинг якунларини кўздан кечирар эканмиз, фақат эришилган муваффақиятларнигина кўрсатиб ўтиш кифоя қилмайди, ўртоқлар. [illegible]

[illegible]

1972 йилнинг қиши одатдан ташқари қаттиқ келганлиги муносабати билан ҳозир буни эслатиб ўтиш айниқса ўринли бўлади. Бу қиш саноат ишига ҳам, қишлоқлардаги ишга ҳам таъсир қилди. Келиб чиққан қийинчиликларни бартараф этиш учун партия, совет, хўжалик кадрларидан анчагина куч-ғайрат сарфлаш талаб қилинади. Касаба союзлари ҳам бу соҳада кўп иш қилишлари керак. Мамлакатимиз меҳнаткашлари 1972 йил хўжалик планининг ҳамма вазифаларини муваффақиятли равишда уддалайдилар, деб ишонч билдиришга рухсат бергайсиз.

Ўртоқлар! Биз ривожланишнинг жуда мароқли ва айни вақтда мураккаб босқичида турибмиз. Мамлакат халқ хўжалигининг ўсганлиги, фан-техника революцияси, халқаро шарт-шароитларнинг ўзгариши бутун ишимизнинг услуби, методига, уни ташкил этишга янги, янада юксак талаблар қўяди.

Хўжаликда ва бошқа соҳаларда ҳам фаолиятимизни XXIV съезд талаб қилганидек чуқур қайта қуришга, жиддий равишда такомиллаштиришга киришилди. Лекин биз ҳали кўп нарсаларни қидириб топишимиз, пухта ўйлашимиз, синаб кўришимиз лозим.

Биз ҳаммамиз ўзимизни ишнинг худди ана шундай, ижодий услубига шайлашимиз зарур. Яқин йиллар ичида биз иқтисодий сиёсатнинг съезд қабул қилган йўлини конкретлаштирадиган тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга оширишимиз керак. Бунда гап, аввало фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга қаратилган тадбирлар тўғрисида бораётир. Партия Марказий Комитети бу масалага жуда катта аҳамият бериб, уни ўзининг пленумларидан бирида қараб чиқмоқчи. Хўжаликни планлаштириш ва бошқаришни такомиллаштириш, унинг самарадорлигини ошириш юзасидан тадбирлар ишлаб чиқилмоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш проблемалари партия ва хўжалик органларининг доимо диққат марказида туриши керак. Биз бу проблема билан бир неча йилдан бери шуғулланиб келмоқдамиз, ҳозиргача кўп ишлар қилинди, лекин партия ўртага қўйган вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун ҳали яна бир неча йил сабот билан иш олиб бориш зарур эканлигини кўра билиш керак.

Хуллас, ўртоқлар, келгусида зўр ғайрат билан ижодий меҳнат қилишимиз керак бўлади.

Ҳозирги беш йилликни муваффақиятли бажариш учун ҳам, келгусида жадал олға бориш пойдеворини яратиш учун хам ана шундай қилиш зарур. Биз яқин келажакда мамлакат хўжалигини ривожлантиришнинг 1990 йилгача бўлган узоқ муддатли истиқболини ишлаб чиқишга киришамиз. Хўжалик юритиш ва планлаштиришнинг энг аниқ, илмий асосланган ҳисоб-китоблари, энг замонавий методлари, ташкил этиш ва бошқарув формалари ҳамда структуралари ана шу истиқболга асос қилиб олиниши керак. Демак, планлаштириш каби соҳа билан ҳаммамиз жиддий шуғулланишимиз керак.

Шу сабабли ҳозир меҳнатнинг, хўжаликни юритиш, бошқарувнинг илғор методларини ўрганиш айниқса муҳим. Бу эса ишимиз бутун услубининг, партиямиз, барча совет халқи ҳал этаётган амалий ишларга бутун ёндошишнинг асосларидан бири бўлиб қолиши лозим.

Башарти ҳозирги вақтда экономика соҳасида партия, совет, хўжалик ва касаба союз органлари учун энг муҳим нарса нималардан иборат эканлигини таърифлашга ҳаракат қилсак, булар, чамаси, қуйидагилардан иборат бўлади:

— Ҳар бир масалага партия XXIV съезди ишлаб чиққан тўққизинчи беш йиллик планни, бутун иқтисодий ва социал сиёсатни конкрет амалга ошириш позициясидан ёндошиш керак.

— Ҳамма ташкилотларда қабул қилинадиган хўжалик қарорларининг ҳар томонлама асосланган ва самарадор бўлишига эришиш лозим. Ўртага қўйилган вазифаларни энг кам чиқим қилиб ва жамият учун энг кўп фойдали қилиб амалга ошириш зарур. Тор маҳкамачиликка ва маҳаллийчилик кўринишларига қарши кескин кураш олиб бориш лозим.

— Топширилган иш учун, КПСС Марказий Комитети ва ҳукумат қарорларининг бажарилиши учун барча лавозимдаги ходимларга нисбатан талабчанликни жиддий ошириш, улардан шахсий жавобгарлик талаб қилиш ҳаммамизнинг вазифамиздир. Буни яна бир марта таъкидлаб ўтиш керак. Партия ва давлат интизомини бузишга кескин чек қўйиш, шундай бузилишлар учун қаттиқ жавобгарликка тортиш керак.

Ўртоқлар! Юқорида айтиб ўтилган проблемалар касаба союзларига бевосита тааллуқлидир.

Бизнинг касаба союзларимиз социализм ғалаба қозонган жамиятда ишламоқда. [illegible] соҳасига таъсир ўтказмоқ учун касаба союзлари ихтиёрида кўпгина синалган воситалар бор. Социалистик мусобақани ташкил этиш ишида касаба союзлари ихтиёридаги имкониятлар биринчи галда ана шу воситалар қаторига киради.

Марказий Комитет яқинда янги шароитларда социалистик мусобақа тўғрисида муҳим қарор қабул қилди. Унинг моҳияти мусобақани партия иқтисодий сиёсатининг энг асосий йўналишлари билан узвий равишда боғлашдан иборат. Бунинг маъноси шуки, мусобақа меҳнаткашлар оммасини фақат миқдор кўрсаткичлари учунгина эмас, шу билан бирга маҳсулотнинг юксак сифати учун, маблағларни, моддий ва меҳнат ресурсларини тежаш учун, фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришга самарали тарзда ва тез жорий қилиш учун, меҳнат унумдорлигини ошириш учун курашга сафарбар қилиш керак.

Моддий ва маънавий омиллардан тўғри фойдаланиш бизнинг ишимизда катта аҳамиятга эгадир.

Қонунларимизга биноан иш ҳақи, нормалаш ва тарифлаш масалаларида катта ҳуқуқларга эга бўлган касаба союзлари, жумладан моддий рағбатлантиришнинг меҳнатга қараб ҳақ тўлаш сингари муҳим омили аҳамиятини оширишда катта ёрдам беришлари мумкин. Ишлаб чиқариш коллективлари корхоналарнинг даромадларидан ташкил этиладиган катта-катта фондларни тасарруф қилишлари мумкин бўлган ҳозирги вақтда бунинг учун янада кўпроқ имконият вужудга келди.

Меҳнатга ҳақ тўлашда ва моддий рағбатлантириш фондларини тасдиқлашга текисчилик билан ёндошишнинг кўпгина фактлари содир бўлаётганлиги туфайли буни эслатиб ўтишга тўғри келади. Меҳнаткашлар фаровонлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш барча ходимларнинг ижтимоий ишлаб чиқаришга қўшган ҳиссасидан қатъий назар уларнинг «ҳаммасига баравар сахий» бўлиш керак деган маънони билдирмайди. Иш ҳақи ҳамма жойда **меҳнатига яраша** тўланиши, ҳар бир ходим иш ҳақининг коллектив ишлаб чиқариш муваффақиятларига ўзи қўшган ҳиссага бевосита боғлиқ эканлигини сезадиган бўлиши керак.

Меҳнаткаш оладиган неъматларнинг ҳажми пировард натижада ана шунга боғлиқ бўлади. Чунки янги беш йиллик совет кишиларига берадиган неъматлар осмондан тушмайди ва бизга ҳадя қилинмайди. Уларни ўзимиз ишлаб чиқаришимиз керак, бунинг учун эса сабот билан куч-ғайрат сарфлаш ва ғайрат билан меҳнат қилиш зарур.

Моддий омилларни такомиллаштириб, биз шу билан бирга маънавий омилларнинг ролини жиддий равишда оширишимиз керак.

Мамлакатимизда бундай омилларнинг меҳнатдаги хизматларини орденлар билан мукофотлаш, фахрий унвонлар бериш сингари юксак даражада эътироф қилишгача бўлган формалари кенг татбиқ этилмоқда. Энг яхши ходимларни, илғор коллективларни рағбатлантиришнинг бундай формалари ўз аҳамиятини тўла-тўкис сақлаб қолади, албатта.

Лекин маънавий омилларни фақат орденлардангина иборат қилиб қўйиш ярамайди. Ҳар бир корхонада, ҳар бир коллективда кимнинг қандай ишлаётганлиги яхши маълум бўлиб турадиган ва ҳар бир киши муносиб тақдирланадиган муҳитни, жамоат фикрини вужудга келтира билиш ҳам жуда муҳимдир. Коллективдаги яхши меҳнат ва муносиб хулқ-атвор ҳамиша эътироф қилиниб, муносиб баҳоланишига, ишдаги ўртоқларнинг ҳурмати ва ташаккурига сазовор бўлишига ҳамма ишонч ҳосил қилиши керак. Худди шунингдек ишга кечикиб келувчилар ва дангасалар, учарлар ва бракчиларга ҳеч қандай ошна-оғайнигарчилик ва шафқат бўлмаслигини, уларни ўртоқларнинг нафратидан ҳеч нарса яшириб қолмаслигини ҳар бир киши билиши керак.

Ишнинг шу жиҳатига — меҳнат интизомини жиддий равишда ошириш, виждонан ишлаш руҳида тарбиялаш, таъбир жоиз бўлса, ҳар бир меҳнаткашда ишчилик ор-номуси туйғусини тарбиялаш зарурлигига касаба союзлари съездининг делегатлари муносиб аҳамият беришлари шубҳасиз.

Владимир Ильич Ленин социалистик қурилишнинг муваффақиятларини «Меҳнат вақтидаги темир интизом» (36-том, 203-бет) билан бевосита боғлаган эди. В. И. Ленин совет кишиси хулқ-атворининг энг муҳим қоидалари орасида: «Дангасалик қилма... қаттиқ меҳнат интизомига риоя қил...» (Ўша том, 174-бет) деган талабларни ҳам айтган эди. Хоҳ ишчилар томонидан, хоҳ хўжалик раҳбарлари томонидан меҳнат интизомини бузишни Ленин тоқат қилиб бўлмайдиган бир ҳол, деб ҳисоблаган эди.

Касаба союзлари меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилаётганликлари учун ҳам улар социалистик интизомни бузувчиларни ҳимоя қилмасликлари лозим ва ҳимоя қила олмайдилар. Бу ўринда пролетарча қатъият ва талабчанлик бўлиши керак. Бу соҳада сизларнинг катта ҳуқуқларингиз ва имкониятларингиз бор. Сизлар ана шу ҳуқуқ ва имкониятларингиздан тўла ва яхшироқ фойдаланишларингиз лозим.

Ўртоқлар, Лениннинг касаба союзлари ролини «Коммунизм мактаби» деб тушунганлиги аввало одамларни коммунистик онгни уларнинг ишлаб чиқариш фаолияти билан, уларнинг жамият бахт-саодати йўлидаги меҳнати билан чамбарчас боғлаган ҳолда тарбиялашни ўз ичига олишини эслатиб ўтиш ўринли бўлади. Касаба союзлари тарбиявий ишининг ўзаги барча ходимлар оммасида меҳнатга, халқ мулкига чинакам социалистик, коммунистик муносабатни ҳосил қилишдан иборат.

Партиянинг иқтисодий сиёсатини амалга ошириш, шу жумладан фан-техника тараққиётини жадаллаштириш сингари муҳим соҳада ҳам партияга актив ёрдам бериш учун касаба союзларимизнинг кўпгина бошқа имкониятлари ҳам бор. Ҳозирги вақтда уларнинг малакани ошириш соҳасидаги, фан-техника билимларини пропаганда қилиш ва меҳнаткашларга иқтисодий таълим беришдаги, рационализаторлар ва ихтирочилар ҳаракатини авж олдиришдаги фаолияти алоҳида аҳамият касб этади.

Касаба союзлари меҳнатни механизациялаш каби муҳим масалага ҳам кўпроқ эътибор беришлари лозим. Яқинда, ўртоқлар, партия Марказий Комитети ҳозирги вақтда катта аҳамият касб этаётган ана шу масала юзасидан махсус қарор қабул қилди. Бу қарор вазифани ҳал этишнинг энг асосий йўналишларини белгилаб беради. Эндиликда министрликлар, хўжалик ва партия органлари бу вазифаларни конкрет равишда бажаришлари лозим. Касаба союзлари учун эса бу соҳадаги иш уларнинг меҳнатни муҳофаза қилиш ва меҳнат шароитларини енгиллаштириш тўғрисида ғамхўрлик қилишдан иборат ўз вазифаларига бевосита боғлиқдир.

Ўртоқлар! Касаба союзларининг ишлаб чиқаришни юксалтириш учун курашда қатнашиб, меҳнаткашларнинг фаровонлигини оширишга қўшаётган ҳиссаси тўғрисида гапириб ўтилди. Уларнинг бу иши жуда катта аҳамиятга эга. Лекин касаба союзлари совет кишиларининг турмуш ва меҳнат шароитлари тўғрисида, уларнинг фаровонлиги тўғрисида ғамхўрлик қилишга бевосита боғлиқ бўлган муҳим вазифаларни ҳам бажармоқдалар.

Меҳнаткашларнинг иш ҳақи ва уларни моддий рағбатлантиришга доир кўпгина масалалар, социал страхование иши касаба союзларининг масъулиятли вазифаларидан бўлиб, улар маданий ва соғлом дам олишни, санаторий-курортларда даволанишни, туризмни, физкультура ва спорт машғулотларини ташкил этиш учун катта моддий базага эгадирлар. Меҳнаткашларнинг турмуши, умумий овқатланиш, маиший хизматни яхшилаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш сингари муҳим ишларда ҳам касаба союзларининг катта имкониятлари бор. Ана шуларнинг ҳаммаси ўн миллионлаб меҳнаткашларнинг манфаатларига даҳлдордир.

Касаба союзлари фаолиятининг бу соҳаси бўш вақтдан фойдаланиш сингари масалага бевосита алоқадордир. Бўш вақт ижтимоий бойликнинг мезони эканлиги тўғрисида Маркс ҳам гапирган эди. Лекин бўш вақтдан инсонни ҳар томонлама камол топтириш, унинг қобилиятларини ривожлантириш манфаатлари йўлида ва шу тариқа бутун жамиятнинг моддий ва маънавий потенциалини янада кўпайтириш учун фойдаланилган тақдирдагина у жамиятнинг ҳақиқий ижтимоий бойлиги деб ҳисобланиши мумкин. Социализм бунинг учун зарур шарт-шароитларни яратди, совет кишисига билимни ва умумий маданиятини ошириш учун ҳам, сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш ва жисмоний ривожланиш учун ҳам болаларни тарбиялаш учун ва бошқа фойдали ишлар учун ҳам етарли бўш вақтни таъминлади. Лекин мамлакатимизда яратилган шарт-шароитлардан, совет кишиларига берилган бўш вақтдан ҳамма жойда ҳам ҳар бир меҳнаткаш учун ва умуман жамият учун наф берадиган ишларга фойдаланилаётир деб айта оламизми? Афсуски, ҳозирча бундай дея олмаймиз.

Кўпинча бу вақт беҳуда, бекор ўтмоқда, баъзан эса инсоннинг ўзи учун ҳам, теварак атрофдаги кишилар учун ҳам ва оқибат натижада жамият манфаатлари учун ҳам бевосита зарарга айланиб қолмоқда. Бунда гап жамиятга зид хулқ-атвор фактлари тўғрисида бораётир. Биз давлат йўли ва маъмурий йўл билан жамиятга зид ҳар қандай кўринишларни тугатиш учун қатъий чораларни кўриб келдик ва кўраверамиз. Бироқ, жамиятга зид ҳар қандай хатти-ҳаракатларга қарши курашда жамоатчиликнинг ўзи, меҳнат коллективлари, демак, касаба союзлари ҳам катта роль ўйнашлари керак.

Инсоннинг турмушдаги хулқ-атвори унинг шахсий ишигина эмас. Бўш вақт — жамият олдидаги масъулиятдан ҳоли бўлган вақт эмас.

Ўртоқлар! СССР касаба союзларининг XV съезди касаба союзларидаги ҳисобот ва сайловларнинг муҳим сиёсий кампаниясини ниҳоясига етказади. Бўлиб ўтган йиғилишларда, конференцияларда ва съездларда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва унинг Марказий Комитети номига кўпгина самимий сўзлар айтилди. Уларда сўзга чиққан ишчилар ва хизматчилар, колхозчилар ва олимлар СССР касаба союзлари Ленин партияси теварагига маҳкам жипслашганликлари тўғрисида, партия раҳбарлиги ҳамиша совет касаба союзларининг куч-қувват манбаи бўлиб келганлиги, ҳозир ҳам шундайлиги ва келгусида ҳам шундай бўлиб қолиши тўғрисида гапирдилар.

Партия касаба союзларига раҳбарлик қилар экан, уларнинг фаолиятини яхшилаш тўғрисида доимо ғамхўрлик кўрсатади, касаба союз ташкилотларидаги ишнинг муваффақиятли бориши учун зарур шарт-шароитни яратиб беради. Кейинги йилларда партия Марказий Комитетининг ташаббуси билан умуман касаба союзлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини ва айниқса унинг меҳнаткашлар манфаатлари тўғрисидаги ғамхўрликка бевосита боғлиқ бўлган жиҳатларини анча кенгайтирувчи қонунлар қабул қилинди. Жумладан, «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари» ва «Касаба союзларининг фабрика, завод маҳаллий комитети ҳуқуқлари тўғрисида низом» СССР Олий Совети томонидан қабул қилинганлиги бениҳоя муҳим аҳамиятга эга.

Партия ишчилар ва хизматчиларнинг касаба союзлари орқали корхоналарни бошқаришда янада актив иштирок этишига қаратилган йўлни давом эттирмоқда. Заводлар, фабрикалар, совхозларнинг иш планларини, социал ривожланиш планлари ва бошқа масалаларни муҳокама қилаётган ишлаб чиқариш кенгашлари ва ишчиларнинг йиғилишлари социалистик демократиянинг, жамоат контролининг, меҳнаткашлар оммасини бошқарув ишларига амалий жалб этишнинг муҳим формасидир.

Касаба союзларининг хўжалик ходимлари олдига қўяётган одилона талабларини қўллаб-қувватлашда, маъмурият коллектив шартномаларга оғишмай риоя қилишига эришишда, ҳар бир раҳбарнинг касаба союз ташкилотлари билан доимо маслаҳатлашиб туриш, ишчи ва хизматчиларнинг фикрига эътибор билан қулоқ солишдан иборат ўз бурчини ва эҳтиёжини фаҳмлайдиган бўлишига эришишда ҳам партия ташкилотларининг касаба союзларига реал ёрдами намоён бўлиши керак.

Шу минбардан туриб мен касаба союзларининг аъзолари бўлган миллион-миллион коммунистларга мурожаат қилмоқчиман. Ўртоқлар, ўзларингиз аъзо бўлган касаба союз ташкилотларининг умумий иш савияси ва самарадорлиги ҳам сизларга, сизларнинг активлигингизга ҳал қилувчи даражада боғлиқ бўлади. Партия касаба союзига аъзо бўлган ҳар бир коммунистдан шу ташкилотда расман аъзо бўлиб туришни эмас, балки унинг бутун фаолиятида актив қатнашишни талаб қилади. Партия касаба союз органларига сайланган коммунистларга юксак талаблар қўяди, уларни омманинг ишончини қадрлашга ва бу ишончни иш билан оқлашга ўргатади.

Партия XXIV съезди таъкидлаб ўтганидек, партиянинг касаба союзларига нисбатан тутган йўли касаба союзларининг бутун иши савиясини янада оширишдан иборат. Партия касаба союзларининг бошқариш мактаби, хўжалик юритиш мактаби, меҳнатга коммунистик муносабат мактаби бўлишдан иборат ролини муносиб бажариши тўғрисида бундан буён ҳам ғамхўрлик қила беради.

Ўртоқлар! Касаба союзларининг съездидаги нутқимда ишчилар синфининг совет жамиятини ривожлантиришдаги роли ҳақида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Ҳозирги совет ишчилар синфи революциядан аввалги пролетариатдан фарқ қилиб қолмай, СССРда социализм ғалаба қозонган 30-йиллардаги ишчилар синфидан ҳам фарқ қилади. Унинг жамиятнинг етакчи ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий кучи сифатидаги роли ошди. У эндиликда сон жиҳатидан ҳам мамлакатимиздаги энг катта синф бўлиб қолди. Совет ҳокимияти йилларида ишчилар синфи 6 баравар кўпайиб, ҳозир сал кам 65 миллион кишига етди, уларнинг учдан икки қисмидан кўпроғи эса индустриал ишчилардир. Ишчиларнинг умумий таълим ва профессионал даражаси тубдан ўзгарди. Шуни айтиш кифоя қиладики, 1939 йилдан кейингина тўлиқ ўрта маълумотга, махсус ёки умумий ўрта маълумотга эга бўлган ишчилар 30 баравардан зиёд ортди. Ҳозир ишчилар синфи бевосита саноатдагина эмас, балки қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида ҳам жуда катта роль ўйнамоқда. Экономикамиздаги аграр секторда машғул бўлган ишчилар отряди сафида 9 миллиондан ортиқ киши бор. Қишлоқ хўжалик меҳнати индустриал меҳнатнинг бир турига айлана борган сари бу отряднинг сафлари бундан буён ҳам кенгая беради.

Ҳозирги илғор ишчи — чуқур билимга, кенг маданий савияга эга бўлган, меҳнатга онгли ва ижодий муносабатда бўладиган кишидир. У ўзини ишлаб чиқаришнинг хўжайини деб, жамиятимизда, мамлакатимизда рўй бераётган ҳамма воқеалар учун масъул киши деб ҳис қилмоқда. Бу ишчи сиёсий жиҳатдан актив, бўшашувчилик ва масъулиятсизликка, ишлаб чиқаришни ташкил этишдаги ҳар қандай нуқсонларга муросасиз қарайдиган кишидир. У ҳар қандай мешчанликка, одамлар онгида ва хулқ-атворидаги ўтмишнинг ҳар қандай сарқитларига муросасиз душмандир.

Партия идеаллари, коммунизм идеаллари бундай ишчи учун унинг бутун дунёқарашининг моҳияти бўлиб қолди, бу идеаллар унинг юриш-туришини, одамлар билан муносабатларини, унинг бутун ҳаёт йўлини белгилаб беради.

Ана шу фазилатларнинг ҳаммаси ишчилар синфимизнинг ёш авлодини тарбиялаш учун ғоят катта аҳамиятга эга. Мактаб, комсомол, касаба союзлари ишни шундай ташкил қилишлари лозимки, ҳар бир йигит, ҳар бир қиз меҳнат аҳлининг роли ва улуғворлигини, ишчилар синфининг тарихий вазифасини равшан тушунадиган бўлсин, унинг шонли отрядлари сафига қўшилишга интиладиган бўлсин.

Коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида мамлакатимиз ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонлари ва меҳнаткаш зиёлиларининг иттифоқи янада чуқур аҳамият касб қилади. Коммунизм қурилишида етакчи роль ўйнаётган ва ўйнайдиган ишчилар синфи шу буюк иттифоқни мустаҳкамлайдиган куч бўлиб қолмоқда. Совет жамиятини янада ғоявий-сиёсий ва социал жипслаштириш, мамлакат миллатлари ва элатларини бир-бирига яқинлаштириш иши айни шу асосда олиб борилмоқда.

Пролетар интернационализми бутун ҳаётимизнинг асосий принципларидан бири бўлиб қолаётганлиги ҳам ишчилар синфининг совет жамиятидаги мавқеи билан боғлангандир.

Мамлакатимиз ишчилар синфи ўзи эришиш учун курашаётган ишни барча мамлакатлар пролетарлари халқаро курашининг ажралмас таркибий қисми деб доимо ҳисоблаб келди. У ўзи ташкил топган дастлабки пайтлардан бошлабоқ интернационал куч бўлиб майдонга чиқди. Мамлакатимиз ишчилар синфи интернационализм манфаатлари йўлида, ўз халқига ва бутун ер юзи меҳнаткашларига нисбатан унинг зиммасига тарих юклаб қўйган юксак бурчни бажариш йўлида жуда кўп қурбонлар берди, буюк қаҳрамонлик, маънавий поклик ва қатъий ирода кўрсатди.

Совет ишчилар синфи жаҳон революцион ҳаракати олдида қилган хизматларини ҳамма эътироф этган. У жаҳон майдонидаги синфий курашда — империализмга қарши, халқлар озодлиги ва социализм учун курашда капитал мамлакатларининг ишчилар синфидан кўра бошқачароқ тарзда қатнашмоқда, албатта. Лекин совет ишчилар синфи бу курашда жуда катта роль ўйнамоқда. Тинчликни мустаҳкамлашда ва инсониятнинг социал тараққиёти учун курашда биринчи даражали роль ўйнаётган социализмнинг қудратли иқтисодий ва мудофаа потенциали Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар ишчилар синфи, барча меҳнаткашларининг қўли, ақл-заковати, куч-ғайратлари билан бунёд этилди.

Халқаро ишчилар ҳаракатини ривожлантиришда социализм рўёбга келтираётган намуна кучи ҳамиша катта роль ўйнаган. Чунки социал таъминот, меҳнаткашларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш соҳасида совет ҳокимияти эришган муваффақиятлар чет эл ишчиларининг эксплуатацияга ва капиталистик зулмга қарши синфий курашида улар учун илҳомбахш омил бўлиб қолганлиги факт-ку, ахир.

Ҳозирги замон шароитида ишлаб чиқариш ва фан-техника тараққиёти соҳасида биз кўрсатаётган намунанинг кучи алоҳида аҳамият касб қилади. Бу соҳада ҳам совет ишчилар синфи илмий-техника зиёлиларимиз билан биргаликда биринчи даражали роль ўйнаши лозим. Зотан, у ривожланган, етук социалистик жамият шароитида иш кўрмоқда, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш вазифаларини ҳал этмоқда. Социализм шароитида ишчилар синфи нималарга қодир эканлиги тўғрисида, социалистик тузумнинг имкониятлари тўғрисида совет ишчилар синфининг ишларига қараб фикр юритадилар. Бу — ҳам катта иззат-ҳурмат, ҳам юксак тарихий масъулият манбаидир.

Шу тариқа «жаҳоншумул, буюк меҳнат армияси»нинг қудрати, унинг социализм сари муқаррар ҳаракатининг суръати кўп жиҳатдан совет ишчилар синфининг, бошқа социалистик мамлакатлардаги ишчилар синфининг меҳнат ғайратига, сиёсий, ижтимоий активлигига боғлик бўлади.

Ҳозирги замоннинг энг илғор революцион синфи бўлган халқаро ишчилар синфининг сафлари, бутун дунёдаги асосий ишлаб чиқарувчи ва социал-сиёсий куч сифатидаги унинг роли бундан буён хам ўсиб бораверади. Марксизмга зид бўлган ва фан-техника революцияси гўё ишчилар синфи сафларини торайтиришга ва ҳатто уни тугатишга олиб боради, деган ҳозир мода тусига кириб қолган назарияларга қарши ўлароқ реал фактлар бунинг мутлақо аксини кўрсатмоқда: ҳамма жойда фан-техника тараққиёти ишчилар синфининг ўсишига, шу жумладан ҳозирги замон ишлаб чиқариши вужудга келтираётган янги касблар ҳисобига ўсишига олиб бормоқда.

Капиталистик дунёда ишчилар ҳаракати жўшқин юксалиб бормоқда. Бу ҳаракат бир қанча мамлакатларда ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг жуда катта омили бўлиб қолди. Авж олиб бораётган синфий жангларда коммунистлар ўз вақтида эътиборни жалб қилган тенденциялар, хусусан иқтисодий кураш ўсиб бутун давлат-монополистик ҳукмронлиги системасига қарши ҳаракатга айланиб кетаётганлиги тобора равшан кўринмоқда. Инглиз шахтёрларининг яқиндагина муваффақият билан тугалланган иш ташлаши, итальян меҳнаткашларининг кучли оммавий ҳаракатлари, бир қанча бошқа мамлакатлардаги катта-катта забастовкалар ана шундан жуда равшан далолат бериб турибди. Латин Америкаси, Осиё ва Африкадаги ишчилар ҳаракатининг муваффақиятлари бизни қувонтиради.

Партиямиз, ишчиларимиз, барча совет меҳнаткашлари синфдош қардошларининг кураши билан бирдамдирлар. Биз уларга жанговар пролетарлик саломини йўллаймиз. Капиталистик мамлакатлар меҳнаткашларининг жипслиги ва касаба союз бирлиги кучайиб бораётганлиги, улар ўз талабларини қатъият билан ҳимоя қилаётганликлари, ўз ҳуқуқларини, синфий шаънини пролетарча қатъият билан ҳимоя қилаётганликлари ҳаққоний ифтихор туйғусини уйғотади.

Бизнинг партиямиз касаба союзларининг халқаро алоқаларига катта аҳамият беради, чунки бунда гап совет халқининг жаҳон ишчилар ҳаракатида, социалистик мамлакатлар меҳнаткашларининг жипслигини ва амалий ҳамкорлигини мустаҳкамлашда, тинчлик ва социал тараққиёт учун курашда бевосита иштирок этишининг энг муҳим формаларидан бири тўғрисида бораётир.

Съездда ҳозир бўлган чет эл касаба союзларининг вакиллари орқали жаҳон ишчилар ва касаба союз ҳаракатининг барча отрядларини табриклашга рухсат бергайсиз!

Ҳамиша бўлганидек, коммунистик партиялар меҳнаткашлар синфий курашининг биринчи сафларида бормоқдалар. Шу минбардан туриб партиямиз номидан, совет ишчилар синфи, мамлакатимизнинг барча меҳнаткашлари номидан қардош партияларга қизғин интернационал бирдамлигимизни изҳор қилишга ва уларнинг курашида музаффақиятлар тилашга ижозат бергайсизлар.

Делегат ўртоқлар!

Маълумки, ташқи сиёсат масалалари партиямиз, давлатимиз фаолиятининг ажралмас ва жуда муҳим қисми ҳисобланади.

Ташқи сиёсатимизнинг ҳозирги босқичдаги асосий йўналишлари ва вазифалари КПСС XXIV съездида белгилаб берилди. Съезд қабул қилган, совет тинчлик программаси деб ном олган программа изчиллик билан амалга оширилмоқда ва жаҳон сиёсатининг таъсирчан омили бўлиб қолди.

Тинчликни, халқлар эркинлигини ва хавфсизлигини актив ҳимоя қилиш бизнинг принципиал йўлимиздир. Биз халқаро майдонда қўяётган қадамларимизни дўстларимиз ва иттифоқчиларимиз билан уйғунлаштириб, бу йўлни улар билан бирга ўтказиб келмоқдамиз. Жаҳон сиёсатининг аслини олганда барча асосий масалаларида социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан келишиб, муштарак йўл ўтказиб келмоқдамиз. Бундай қилиш ташқи ишларимизни муваффақиятли олиб бориш учун бебаҳо аҳамиятга эга эканлигини тажриба кўрсатиб турибди.

Ўзларингизга маълумки, ўртоқлар, Варшава Шартномаси мамлакатлари Сиёсий маслаҳат комитетининг шу йил январь ойида Прагада бўлиб ўтган мажлиси Европа проблемаларини кўриб чиқишга бағишланди. Муҳим қарорлар қабул қилинди. Европа хавфсизлигини мустаҳкамлашга актив равишда кўмаклашиш, Европа давлатлари ҳамкорлик қилиши керак деган ғояларни конкрет мазмун билан тўлдириш, Европадаги мавжуд проблемаларни амалий бартараф қилишга ёрдамлашиш мазкур қарорларнинг моҳияти бўлиб қолди.

Европа янги босқич бўсағасида турибди. Тинчлик, хавфсизлик, ҳар томонлама кенг ҳамкорликни ривожлантириш ғояларини тан олаётган ва қўллаб-қувватлаётган давлатлар тобора кўпаймоқда. Социалистик мамлакатларнинг тинчлик йўлидаги ташаббуслари шундай вазиятни вужудга келтиришга ёрдам бердики, эндиликда Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларини амалий равишда кўриб чиқиш мумкин бўлиб қолмоқда. Бу масалаларни ҳал этиш жуда катта тарихий миқёсга эга бўлган вазифадир. Бу ишда Европа ишчилар синфи, шу жумладан, унинг касаба союзлари ҳам муҳим роль ўйнаши лозим. Ўзларингизга маълумки, биз Европа хавфсизлиги манфаатларини кўзлаб, давлатларнинг Умумевропа кенгашини чақиришни таклиф қилдик.

Хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишланган кенгаш ўтказиш кераклигини у ёки бу тарзда қўллаб-қувватламаган бирорта давлат ҳозир Европада йўқ деса бўлади. Бу таклифга Канада ҳам қўшилди. Президент Никсоннинг Америка конгрессига йўллаган докладидан маълум бўлишича, АҚШ ҳам бундай кенгашни чақиришни қўллаб-қувватламоқда. Эндиликда кенгашни ўтказиш муддатлари масаласини ҳал қилиб олиш ва кенгаш ишининг асосий йўналишларини биргаликда белгилаб қўйиш керак.

Бу хусусда социалистик мамлакатлар ўзларининг таклифларини Европада тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги декларацияда баён қилиб бердилар. Бу декларация Варшава шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитетининг Прагадаги кенгашида қабул қилинди.

Социалистик мамлакатлар Европанинг капиталистик қисмидаги давлатлар билан ўзаро манфаатли алоқаларни ривожлантиришни изчиллик билан талаб қилмоқдалар. Бу соҳада ҳам сезиларли натижалар қўлга киритилди. Бу гап айниқса Францияга, Финляндияга, Скандинавия мамлакатларига тааллуқлидир.

Германия Федератив Республикаси билан муносабатларимизда муҳим ижобий силжишлар рўй бермоқда. СССР билан Германия Федератив Республикаси ўртасида шартнома, шунингдек Польша билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги шартнома имзоланганлиги туфайли шундай силжишларнинг рўй бериши мумкин бўлиб қолди.

Ҳозирги вақтда шу шартномаларни ратификация қилиш жараёни бораётир. Бу масала СССР Олий Советида, Польша Халқ Республикасининг сеймида, Германия Федератив Республикасининг қонун чиқарувчи органларида муҳокама қилинмоқда.

СССР билан Германия Федератив Республикаси ўртасида тузилган шартноманинг ратификация қилиниши натижасида Совет — Ғарбий Германия муносабатларини энг хилма-хил соҳаларда ривожлантириш ишида сифат жиҳатидан янги, анча самаралироқ босқич бошланишига шак-шубҳа йўқ. Буни биз СССР билан Германия Федератив Республикасининг манфаатларигагина жавоб бериб қолмасдан, шу билан бирга Европада тинчликни мустаҳкамламоқ учун ҳам жуда катта аҳамиятга эга бўлур эди, деб ҳисоблаймиз.

Шартномаларни ратификация қилиш масаласи теварагида Федератив Республикада жуда кескин кураш бошланиб кетди, шундай сиёсатчилар ҳам топилиб қолдики, улар шартномаларга қарши чиқмоқдалар, ҳатто Германия Федератив Республикаси билан социалистик мамлакатлар ўртасида чинакам яраш бўлиши ва нормал муносабатларни ривожлантириш мумкинлигининг ўзини ҳам шубҳали деб кўрсатишга интилмоқдалар.

Хўш, шартномага қарши чиқаётганларнинг муддаоси нима? Улар ўз планларини ошкора айтиб бермоқдалар. Улар, шартномалар яхши эмас, чунки бу шартномаларда Европа чегараларининг бузилмаслиги қайд қилинмоқда, деган фикрни айтмоқдалар ва шартномалардаги мана шу моддаларни «қайта кўриб чиқиш керак» деган гапларни ҳам айтмоқдалар. Лекин чегараларни ревизия қилиш тўғрисида шартномаларга қарши чиқаётганлар билан музокара қилмоқ учун суҳбатдошлар йўқ ва асло бўлмайди, бу нарса равшан эмасми, ахир. Бу ҳозирги вақтда ҳам, келгусида ҳам муҳокама қилинадиган масала эмас. Социалистик мамлакатларнинг чегаралари даҳлсиздир. Бинобарин, шартномалар бу масалада мавжуд реалликни акс эттиради, холос.

Шартномаларга қарши чиқаётганлар Германия Демократик Республикасининг суверенитетини заифлаштирмоқчилар. Бу масалада ҳам улар кечаги кунга қайтишни истайдилар. Мана қарийб чорак асрдирки, Германия Демократик Республикаси социалистик йўлдан дадил ривожланиб бормоқда. У — ҳозирги халқаро ҳаётнинг фаол қатнашчиси. Кимки буни кўришни истамаса, бундан тегишли хулосалар чиқариб олишни истамаса, у ўз сиёсатини боши берк кўчага киритиб қўяди, холос. Мустақил ва суверен социалистик мамлакат бўлган Германия Демократик Республикасининг мавқеини тўла ҳажмда ҳисобга олмай туриб, Европадаги вазиятни ҳақиқатан нормаллаштириб бўлмайди ва бундай қилиш мумкин эмас. Буни аллақачонлар тушуниб олиш керак эди.

Ҳозирги вақтда Германия Федератив Республикаси олдида масъулиятли вазифа турибди. Бу вазифани ҳал қилиш Германия Федератив Республикаси халқининг тақдирини, унга нисбатан бошқа давлатларнинг муносабатини кўп йилларга кифоя қиларли қилиб белгилаб беради. У ё ҳамкорлик қилишни, ёки конфронтацияни, ё кескинликни юмшатишни, ёки уни кучайтиришни танлаб олиши, оқибат натижада ё тинчлик сиёсатини, ёки уруш сиёсатини танлаб олиши керак.

Совет Иттифоқига келганда, биз Германия Федератив Республикаси билан муносабатларни яхшилаш ишига чин кўнгилдан ва жиддий ёндошмоқдамиз. Ваҳоланки, тушунарли сабабларга кўра, бу нарса бизнинг мамлакатимиз учун жўн масала эмас. Гитлерчилар агрессияси ўтган уруш вақтида халқимиз бошига солган кулфат ва азоблар ҳали совет кишиларининг эсидан чиққани йўқ. Аммо биз, оғир ўтмиш Ғарбий Германия билан муносабатларимизни ривожлантириш йўлида енгиб бўлмайдиган абадий тўғаноқ бўлавермаслиги керак, деб ҳисоблаймиз. Биз, шу фактни ҳам ҳисобга олмоқдамизки, Ғарбий Германия аҳолисининг кўпчилиги Совет Иттифоқи билан ва бошқа социалистик мамлакатлар билан муносабатларни яхшилашга тарафдор.

Ўртоқлар, Европада мустаҳкам тинчлик негизини қурмоқ учун кўпгина давлатларнинг ҳукуматлари ва жамоат ташкилотлари ҳозирги вақтда ўтказаётган катта ва хилма-хил ишда Ғарбдаги муайян кучларнинг қаршилигини енгиб ўтишга тўғри келади. Бу кучлар Европада кескинликнинг юмшатилишини истамаётирлар ва бунга зўр бериб тўсқинлик қилмоқдалар. Худди мана шу кучлар Умумевропа кенгашини тайёрлашни мураккаблаштиришга уринмоқдалар, бу кенгашни чақиришни орқага суриш учун ҳар хил важларни ўйлаб чиқармоқдалар. Масалан, кенгаш ўтказиш тўғрисидаги таклиф ва умуман Европадаги бизнинг сиёсатимиз Европа иқтисодий ҳамжамияти ёки одатда «умумий бозор» деб номланган ҳамжамият тагига мина тиқиб қўйишга қаратилган, деган бемани фикрни илгари сурмоқдалар. Бу масала устида, чамамда, бир-икки оғиз сўз айтиб ўтиш керак.

Ғарбий Европада вужудга келган реал ҳолатни, шу жумладан, капиталистик мамлакатларнинг «умумий бозор» сингари иқтисодий гуруҳи мавжудлигини ҳам Совет Иттифоқи асло эътибордан соқит қилмоқчи эмас. Биз «умумий бозор» фаолиятини ва унинг аста-секин ўзгариб бораётганлигини диққат билан кузатиб турибмиз. Ана шу гуруҳ қатнашчилари билан бизнинг муносабатларимиз Европанинг социалистик қисмида вужудга келган реалликни, жумладан, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг манфаатларини қайдаражада тан олишларига боғлиқ, албатта. Биз иқтисодий муносабатларда тенг ҳуқуқлилик тарафдоримиз ва камситишларга қаршимиз.

Ўртоқлар! Уруш манбаларини тугатиш учун кураш, халқларнинг эркинлигига ва мустақиллигига империалистларнинг ҳамла қилишларига зарба бериш — бу совет ташқи сиёсатининг энг муҳим жиҳатидир.

(Охири учинчи бетда).

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқининг охири

(Боши 1 ва 2-бетларда).

АҚШ президенти Ҳинди-Хитойдаги уруш «Америка тарихидаги энг узоққа чўзилган ва оғир уруш» эканлигини айтди. Бу уруш империалистик агрессия ва халқларни эзиш сиёсатининг бутунлай асоссиз эканлигини кўрсатди. Эндиликда АҚШ Ҳинди-Хитойдаги ўзининг сиёсий ва стратегик позицияларини сақлаб қолмоқ учун, аввало, шу районда ёллаган маҳаллий кучлар ёрдами билан миллий озодлик курашини бўғиб ташлашга умид қилмоқда. Вашингтонда бунга урушни «вьетнамлаштириш» деб ном бермоқдалар. Ҳинди-Хитой ватанпарварлари дабдала қилиб ташлаган американча мундирларни улар қўғирчоқ солдатларнинг мундирлари билан алмаштирмоқчи бўладилар, лекин бу мундирларнинг сиёсий астари аввалгича—американча астар бўлиб қолаверади.

Вьетнам, Лаос ва Камбоджа ватанпарварлари бу найрангларнинг моҳиятини жуда яхши тушуниб турибдилар. Ҳинди-Хитой халқлари Совет Иттифокининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг ёрдамига ва мададига таяниб ҳарбий фронтда ҳам, дипломатия фронтида ҳам, сиёсий фронтда ҳам агрессорга қарши курашларини давом эттирмоқдалар.

Бу курашда совет халқи бутқул Ҳинди-Хитой халқлари томонида турибди. Уларга ёрдам бериш бизнинг интернационал бурчимиздир. Биз бу бурчимизни охиригача бажарамиз. Совет Иттифоқи Вьетнам Демократик Республикаси территориясини Америка авиацияси босқинчиларча бомбардимон қилаётганлигини қаҳр-ғазаб билан қораламоқда ва бу бомбардимонларни тўхтатишни талаб этмоқда. Биз Вьетнам Демократик Республикасининг ва Жанубий Вьетнам республикасининг ҳаққоний талабларини тўла равишда қўллаб-қувватламоқдамиз. Биз, Ҳинди-Хитойдан интервенциячилар чиқиб кетсин, деб талаб қилмоқдамиз, бу райондаги халқлар мустақиллик олсинлар, ўз тақдирларини ўзлари, четдан ҳеч кимни аралаштирмай ва четдан ҳеч ким тазйиқ ўтказмасдан туриб ўзлари белгилаш имкониятига эга бўлсинлар, деб талаб қилмоқдамиз.

Яқин Шарқ борган сари хатарли кескинлик манбаи бўлиб қолмоқда. Исроил ўзи босиб олган араб ерларидан чиқиб кетишни истамай қайсарлик қилаётганлиги, Исроил ҳарбийлари араб давлатларига қарши ҳар доим иғвогарлик қилаётганликлари — мана шуларнинг ҳаммаси вазиятни кескинлаштирмоқда, уруш чиқиб кетиш хавфини туғдирмоқда.

Араб мамлакатлари можарони сиёсий бартараф қилишга, Яқин Шарқда мустаҳкам ва барқарор тинчлик ўрнатишга ўзларининг тайёр эканликларини яққол кўрсатдилар. АҚШнинг йўл қўйиб бераётганлигидан ва мададидан фойдаланиб Исроил агрессив, босқинчилик сиёсатидан бош тортишни истамай, қайсарлик қилмоқда. Бироқ, бу ҳол бениҳоя давом эта бериши мумкин эмас. Ақли расо сиёсатчилар араб давлатлари ўз территорияларининг оккупация қилиб олинганлигига индамай қараб тураверадилар, деб ўйламасалар керак.

Ҳозирги кундаги араб дунёси бундан бир неча йил бурунгидек эмас. Тараққийпарвар режимлар мустаҳкамланиб олди, арабларнинг ўзаро ҳамкорлиги кенгайиб бормоқда, араб давлатларининг ҳарбий мудофаа потенциали анча кўпайиб қолди. Мана шуларнинг ҳаммаси узоқ муддатли таъсир ўтказадиган омиллардир. Оқибат натижада Яқин Шарқдаги кучларнинг нисбатини мана шу омиллар ҳал қилиб беради.

Совет Иттифоқининг тараққийпарвар араб давлатлари билан дўстлиги ва ҳамкорлиги тинимсиз ривожлана ва мустаҳкамланаверади. Иқтисодий ва мудофаа соҳасидаги ҳамкорлик кенгаяверади, ўзаро сиёсий алоқалари кучаяверади. Шу нарсани аниқ айтиш мумкинки, араб дўстларимиз билан бизнинг муносабатларимиз ҳеч қачон ҳозиргидек чуқур ва ҳар томонлама муносабатлар бўлган эмас эди. Биз бундан буён ҳам мамлакатларимиз халқларининг ўзаро манфаатларини кўзлаб, адолат манфаатларини, араб халқларининг эркинлиги ва тараққиёти манфаатларини кўзлаб, Яқин Шарқда мустаҳкам тинчлик бўлишини кўзлаб, бу муносабатларни бундан буён ҳам мустаҳкамлайверамиз ва ривожлантираверамиз.

Ўртоқлар, Осиё мамлакатлари билан муносабатларимизга тааллуқли масалалар кейинги вақтларда бизнинг сиёсатимизда тобора кўпроқ ўрин олаётганлигига эътибор берган бўлсангиз керак албатта. Бунинг сабаби ҳам маълум. Совет Иттифоқи территориясининг учдан икки қисмига яқини Осиё қитъасида жойлашган. Осиё халқларининг миллий ва социал озодликка эришишдаги ва Осиё давлатларининг иқтисодий ривожланишидаги муваффақиятлар туфайли Осиёнинг жаҳон сиёсатидаги роли эса тез ошиб бормоқда.

Совет Иттифоқи Осиё давлатлари билан муносабатларни жуда ҳам яхшилаш ва ривожлантиришга ҳаракат қилиб келди ва ҳаракат қилмоқда. Биз ўзимизнинг мақсадимизни Осиёда тинчликни мустаҳкамлашга кўмаклашишдан, Осиёдаги тараққийпарвар кучларнинг империализм билан ва мустамлакачиликнинг ҳамма турлари билан кураш олиб боришларига ёрдамлашишдан иборат деб биламиз.

Осиёдаги Монголия Халқ Республикаси, Вьетнам Демократик Республикаси, Корея Халқ Демократик Республикаси сингари социалистик давлатлар билан қардошлик муносабатларни ва ҳар томонлама ҳамкорликни давом эттириб, муваффақиятли равишда ривожлантирмоқдамиз.

Осиёнинг кўпгина мамлакатлари билан, масалан, Афғонистон, Бирма, Цейлон, Эрон, Туркия билан яхши муносабатлар вужудга келганлигидан мамнунмиз, аммо шу мамлакатларнинг баъзилари билан бўлган муносабатларимиз ҳозирги вақтдагига қараганда ҳам яхшироқ бўлиши мумкин эди. Бу муносабатларни ривожлантирмоқ учун биз ўзимизнинг қўлимиздан келган ҳамма чораларни кўраверамиз.

Эркинлик, мустақиллик ва тараққиёт йўлидан бораётган Ҳиндистон билан, улуғ ҳинд халқи билан дўстлигимиз кучайиб, мустаҳкамланиб бораётганлигига айниқса катта аҳамият бермоқдамиз. Ҳиндистон мустақил давлат бўлиб яшаб келаётганидан бери у билан муносабатларимиз йилдан-йилга тобора мустаҳкамланаверди. Мана шундай ривожланиш натижасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Совет-Ҳиндистон шартномаси вужудга келди.

Ҳиндистон билан дўстликни мустаҳкамлашга интилаётганлигимизни ҳинд халқининг атоқли раҳбари Индира Ганди бошчилигидаги Ҳиндистон ҳукумати тўла равишда тушуниб, у ҳам биз билан дўстлик муносабатларини мустаҳкамлашга интилмоқда.

Ўзларингизга маълумки, ҳозирги вақтда Ҳиндистон ярим оролида янги вазият вужудга келди. Шарқий Бенгалия халқининг озодлик кураши натижасида янги мустақил давлат — Бангладеш Халқ Республикаси барпо бўлди. Шундай қилиб, 75 миллион киши мустақиллик, миллий ривожланиш ҳуқуқини олди, уларни биз бу катта ғалаба билан чин кўнгилдан қутлаймиз.

Бангладеш республикасини қўллаб-қувватлашга ва у билан ҳамкорлик қилишга қаратилган йўлимиз Коммунистик партиянинг ва Совет давлатининг принципиал сиёсатидан келиб чиқади. Бангладеш Бош Министри шайх Мужибур Раҳмон яқинда бизнинг мамлакатимизга келиб кетди. Бу визит мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларда муҳим босқич бўлиб қолади деб ишонамиз. Биз ўзимиз Бангладеш республикаси билан муносабатларимизни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун бундан буён ҳам ҳамма чораларни кўраверамиз.

Шу нарсани уқтириб ўтмоқчиманки, шу билан бирга биз Покистон билан ҳам муносабатларни яхшилаш тарафдоримиз. Покистон билан бизнинг ўртамизда ҳеч қандай низо йўқ, манфаатларимиз ўртасида ҳеч қандай зиддият йўқ. Покистон президенти Бхуттонинг яқинда СССРга визит билан келиб кетганлиги мамлакатларимиз ўртасида яхши муносабатларни ривожлантирмоқ учун зарур шарт-шароитлар борлигини кўрсатди.

Ҳиндистон, Покистон ва Бангладеш ўртасида мустаҳкам тинчлик ва яхши қўшничилик муносабатларининг йўлга қўйилишига ҳам биз ҳамиша тарафдормиз. Бу нарса бутун Осиёдаги сиёсий иқлимни соғломлаштиришга қўшилган муҳим ҳисса бўлур эди.

Кейинги вақтларда Япония билан муносабатларимизда ҳам яхшиликка томон сезиларли бурилиш рўй берди. Яқинда СССР билан Япония сулҳ шартномаси тузиш тўғрисида музокаралар олиб боришга розилик билдирдилар. Буни биз муҳим ижобий факт деб баҳоламоқдамиз. Биз аминмизки, совет—япон муносабатларининг тўла нормаллашуви ҳар иккала мамлакатимиз халқларининг манфаатларигагина батамом мос бўлиб қолмасдан, шу билан бирга умуман Узоқ Шарқда ва Тинч океан ҳавзасида тинчлик ва хавфсизлик манфаатларига ҳам мос бўлиб тушган бўлур эди. Бизга келганда, иқтисодий соҳада ҳам, сиёсий соҳада ҳам ҳамкорлик қилиш тинчлик ишига хизмат қилажагини назарда тутиб, Япония билан мана шундай ўзаро манфаатли кенг ҳамкорлик ўрнатишга ва бундай ҳамкорликни ривожлантира беришга тайёрмиз.

Осиёда коллектив асосда хавфсизликни таъминлаш керак, деган фикрга қизиқиш Осиёнинг кўпгина мамлакатларида тобора кучаймоқда. Ҳарбий блоклар ва груҳлар тузиш йўли эмас, айрим давлатларни бир-бирига қарама-қарши қилиб қўйиш йўли эмас, балки яхши ҳамкорлик бўлишидан манфаатдор давлатларнинг ҳаммасининг бир-бири билан яхши қўшнилар сингари ҳамкорлик қилиш йўли Осиёда хавфсизликка олиб борадиган ҳақиқий йўл эканлиги тобора равшанроқ бўлиб қолмоқда.

Бизнинг тасаввуримизча, Осиёда коллектив хавфсизлик давлатлар ўртасида куч қўллашдан воз кечиш, суверенитетни ва чегараларнинг даҳлсизлигини ҳурматлаш, ички ишларга аралашмаслик, тўла тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро манфаатдорлик асосида иқтисодий ва бошқа хил ҳамкорликни кенг ривожлантириш сингари негизларга асосланиши лозим. Биз Осиёда мана шундай коллектив хавфсизлик бўлишини талаб қилмоқдамиз ва талаб қилаверамиз, бу ғояни амалга ошириш мақсадида барча давлатлар билан ҳамкорлик қилишга тайёрмиз.

Яқинда АҚШ президенти Никсон Хитойга визит билан бориб, Пекиндаги раҳбарлар билан музокаралар олиб борди. Бу воқеа диққат ва эътиборни ўзига жалб қилди. Бу хусусда нима дейиш мумкин?

Аввало, икки давлат ўртасида алоқаларнинг қайта тикланиши, улар ўртасида муносабатларнинг нормаллашувининг ўзи бир табиий ҳолдир. Совет Иттифоқи Хитой Халқ Республикасини яккалаб қўйишдан иборат империалистик сиёсатга ҳамиша қарши бўлиб келди, халқаро майдонда Хитой Халқ Республикасининг ролини муносиб равишда тан олишни талаб қилиб келди. Бироқ, Пекин билан Вашингтон ўртасидаги ҳозирги алоқаларга бериладиган баҳо бу алоқалар қандай асосда ва қандай мақсадлар билан амалга оширилаётганлигига боғлиқдир.

Пекиндаги учрашувларнинг қатнашчилари ўз музокараларининг мазмуни ва қандай битимга келганликларининг моҳияти тўғрисида ўз халқларига ва жаҳонга камдан-кам нарсани маълум қилдилар. Хатто улар эълон қилинган расмий ахборот доирасидан ташқари бўлган гапларнинг ҳаммасини махфий сақлашга ва «муҳокама қилмасликка» қарор қилганмиз, деб очиқдан-очиқ айтиб қўйдилар. Шу сабабли Пекиндаги музокараларнинг моҳиятини фактлар, АҚШ билан Хитой Халқ Республикасининг энди қиладиган ишлари яққол кўрсатади.

Бироқ, Пекиндаги музокараларда қатнашганларнинг айтаётган баъзи гаплари бу музокаралар АҚШ билан Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги икки томонлама муносабатлар доирасидан чиқиб кетган, деб ўйлаш учун асос бўла олади. Акс ҳолда, масалан, Шанхайдаги банкетда «ҳозирги кунда бутун дунёнинг келажагини бизнинг иккала халқимиз (яъни, Америка ва Хитой халқлари) ўз қўлида ушлаб турибди», деб айтилган гапни қандай тушунса бўлади?

Маълумки, Ленин замонидан бери Совет мамлакати тинч-тотув яшаш учун олиб бораётган курашни яқин-яқингача ҳам Пекинда «ревизионизм» ва «революцияга хиёнат» деб эълон қилиб келган эдилар. Ҳозирги Хитой-Америка ахборотида давлатларнинг тинч-тотув яшаши принциплари таъкидланди. Буни фақат табриклаш мумкин, албатта. Бироқ энг муҳими шу принципларни қоғозга ёзиб қўйиш билан кифояланмасдан, балки уларни амалда рўёбга чиқариш керак.

Умуман шуни айтиш керакки. Пекиндаги учрашувлар хусусида жуда хилма-хил кўпгина фикрлар айтилмоқда ва тахминлар қилинмоқда. Бироқ, бу хусусда, ҳар қанча фикр айтилса ҳам, аммо такрор айтаманки, фактлар, реал ишлар ҳал қилувчи роль ўйнайди. Шу сабабли биз узил-кесил баҳо беришга шошилаётганимиз йўқ. Ҳақиқий ҳолат қандай бўлишини келажак, эҳтимол, яқин келажак кўрсатади. Ана ўшанда биз бундан тегишли амалий хулосалар чиқариб оламиз.

Хитой Халқ Республикаси билан бизнинг муносабатларимизга келганда, Партиямиз ва Совет давлатининг принципиал позицияси КПСС XXIV съездининг ҳужжатларида равшан ифодалаб берилди. Съезд резолюциясида айтиб ўтилдики, бизнинг партиямиз марксизм-ленинизм принципларини изчиллик билан ҳимоя қилиш, жаҳон коммунистик ҳаракатининг бирлигини ҳар томонлама мустаҳкамлаш, социалистик Ватан манфаатларини муҳофаза қилиш позициясида турибди. Сўнгра мазкур резолюцияда бундай дейилади: «Съезд партиямиз ва давлатимизнинг сиёсати хусусида Хитой пропагандасининг туҳматдан иборат уйдирмаларини қатъиян рад этади. Шу билан бир вақтда, бизнинг партиямиз СССР билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида муносабатларни нормаллаштиришни, совет халқи билан хитой халқи ўртасидаги яхши қўшничиликни ва дўстликни қайта тиклашни талаб қилиб келмоқда. Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида муносабатларни яхшилаш ҳар иккала мамлакатнинг узоқ давом қиладиган туб манфаатларига, жаҳон социализмининг манфаатларига, империализмга қарши курашни кучайтириш манфаатларига жавоб берган бўлур эди». Бизнинг бу позициямиз ҳозирги кунда ҳам ўз кучини тўла равишда сақлаб турибди.

Хитойнинг расмий вакиллари бизга, СССР билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида муносабатлар тинч-тотув яшаш принциплари асосига қурилиши лозим, дейишяпти. Майли, агар Пекиндагилар социалистик давлат билан муносабатларда бундан кўра нарироқ бориш мумкин эмас деб ҳисоблаётган бўлсалар, биз ҳозирги вақтда Совет—Хитой муносабатларини мана шундай негизга қуришга ҳам тайёрмиз. Сизларга шуни айтишим мумкинки, ўртоқлар, биз шундай қилишга тайёр эканлигимизни дангал айтиш билангина чекланаётганимиз йўқ, шу билан бирга биз шундай қилишга тайёр эканлигимизни ҳужум қилмаслик тўғрисида, чегара масалаларини бартараф қилиш тўғрисида, муносабатларни ўзаро манфаатли асосда яхшилаш тўғрисида қилинган жуда конкрет ва конструктив таклифларда ҳам ифодаламоқдамиз. Бу таклифлар Хитой раҳбарларига аллақачон маълум. Энди гап Хитой раҳбарларининг ўзида қолди.

Ўртоқлар! Халқаро кескинликни юмшатиш йўлида, халқларнинг ажралмас ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ишида олға босилаётган ҳар бир қадам милитаризм ва реакция кучлари билан тўхтовсиз кураш шароитида қўйилмоқда.

Яқин Шарқдаги хатарли кризис манбаига эндиликда баъзи бир кимсалар Ўрта Денгиз районида муносабатларни мураккаблаштиришнинг янги манбаини қўшишга уринаётганлиги сезилиб турибди. Американинг 6-Флотига Грециянинг Пирей портида ҳарбий база бериш тўғрисида АҚШ билан Грециядаги ҳозирги режим ўртасидаги битимга бошқача баҳо бериш мумкин эмас. Кипр Республикасининг ички ишларига аралашиш учун қилинаётган қўпол уринишларга, ҳукумат составини ўзгартириш тўғрисида ультиматум тариқасида қўйилган талабларга бошқача баҳо бериб бўлмайди. Буларнинг ҳаммаси, оқибат натижада Кипр давлатининг мустақиллигини ва территориал бутунлигини тугатишга қаратилган уринишлардир. НАТО Ўрта денгиздаги энг ёш давлатга — Мальтага уятсизларча тазйиқ қилаётганлиги ҳам мана шундан далолат бериб турибди.

Социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг жанубий чегараларига бевосита туташган районда империалистик кучларнинг қилаётган кирдикорларини дўстларимиз билан бирга биз ҳам ҳушёр бўлиб кузатиб турибмиз ва бу кирдикорларга қаршилик кўрсатмоқдамиз.

Бир қанча империалистик давлатларда қурол-яроғларни кўпайтириш давом этмоқдаки, биз ўзимизнинг ташқи ва мудофаа сиёсатимизда буни ҳисобга олмай қолишимиз мумкин эмас. Ҳозир Вашингтонда муҳокама қилинаётган янги бюджет ҳарбий харажатларни, айниқса узоқ муддатга мўлжалланган стратегик қуролларни кўпайтириш программасига сарфланадиган маблағларни анча оширишни кўзда тутади. Қўшма Штатлар НАТОдаги ўз иттифоқчиларидан ҳам ҳарбий харажатларга ажратиладиган маблағни кўпайтиришни талаб қилмоқда.

Совет Иттифоқи ўзини маҳкам ушлаб ва юксак даражада ҳушёр бўлиб туриб, халқаро майдонда қатъий антиимпериалистик йўл ўтказиб келмоқда, социализм манфаатларини, халқлар эркинлигини, ялпи тинчлик ишини изчиллик ва қатъият билан қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқда. Қуролсизланиш учун кураш шу йўлнинг муҳим таркибий қисмларидан бири бўлиб турибди.

Қуролсизланиш соҳасида КПСС XXIV съезди илгари сурган таклифлар ўзининг ҳаётий кучини амалда бир неча марта исбот қилди.

Қуролсизланишга бағишлаб жаҳон конференциясини чақириш тўғрисидаги ташаббусимиз халқаро миқёсда кенг равишда маъқулланди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси ўзининг махсус резолюциясида бу ғояни маъқуллади ва жаҳон конференциясини чақириш масаласини кўриб чиқишни давом эттиришга қарор қилди.

Социалистик мамлакатларнинг ташаббуси билан тайёрланган конвенция бактериология қуролини тақиқлайди, бу қуролнинг барча запасларини батамом тугатишни кўзда тутади. Биз уни имзолаш арафасида турибмиз.

СССР билан АҚШ ўртасида ядро урушининг бошланиб кетиш хавфини камайтириш чоралари тўғрисида бултур кузда тузилган битимни фойдали деб ҳисоблаймиз. Совет Иттифоқи бошқа ядроли давлатларнинг ҳам бундай шартномада бирон бир тарзда қатнашувига тарафдор.

Стратегик қуролларни чеклаб қўйиш тўғрисида Совет—Америка музокараларига жиддий аҳамият бермоқдамиз. Томонларнинг баббаравар хавфсизлиги принципини ҳар иккала музокарадошнинг тан олиши ва шу принципга ҳақиқатан амал қилишга тайёр бўлиб туриши музокараларнинг муваффақият билан тугалланишига йўл очиб беради. Биз ўзаро мақбул бўладиган битимга келиш тарафдоримиз. Бундай битим совет халқининг ҳам, америка халқининг ҳам манфаатларига, халқаро хавфсизлик манфаатларига жавоб берган бўлур эди.

Империализмнинг тажовузкорлик уринишларига қаттиқ зарба бериш СССРнинг ташқи сиёсатида етилган халқаро проблемаларга ижобий ёндошиш билан, идеология курашида муросасизлик қарама-қарши ижтимоий система давлатлари билан ўзаро манфаатли муносабатларни ривожлантира беришга тайёр бўлиб туриш билан қўшиб олиб борилмоқда. Шундай муносабатларни ривожлантириш мақсадида биз ўтказаётган алоқалар, визитлар ва учрашувлар орасида Москвада АҚШ президенти Ричард Никсон билан олиб бориладиган музокаралар муҳим ўрин олиши мумкин. Бу музокаралар, маълумки, 22 майда бошланиши лозим.

Бўлажак Совет-Америка музокараларига амалий, реалистик позицияларда туриб ёндошамиз. Совет—Америка муносабатларининг ҳолати ҳар иккала мамлакат халқларининг ҳаёти учун ҳам, бутун халқаро вазият учун ҳам, бу вазият қандай йўлдан — мустаҳкам тинчлик йўлиданми ёки кескинликни кучайтириш йўлиданми янада ривожланиши учун ҳам қандай аҳамиятга эга эканлигини яхши биламиз.

Шу сабабли, биз СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларда ўзимизнинг сиёсатимиз принципларидан чекинмай туриб, ҳар иккала мамлакат халқларининг манфаатларини ва ялпи тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлайдиган ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйишга имкон берувчи соҳаларни кенгайтиришни фойдали деб ҳисоблаймиз.

Биз илгари ҳам айтиб келганмиз, ҳозир ҳам такрорлаб айтамизки, СССР билан АҚШ ўртасида муносабатларни яхшилаш мумкин. Ҳаттоки шундай қилиниши матлубдир, лекин ўз-ўзидан маълумки, бу нарса учинчи мамлакатлар ёки халқлар ҳисобидан, уларнинг қонуний ҳуқуқларига ва манфаатларига зарар етказиш йўли билан қилинмаслиги керак. Бизнинг ўзгармас позициямиз мана шу.

* * *

Ўртоқлар! Коммунистик қурилишнинг ҳар бир янги босқичи совет халқи ва унинг коммунистик авангарди олдига тобора мураккаброқ ва кенг миқёсдаги вазифаларни қўяверади, ундан тағин ҳам кўпроқ онглиликни, тағин ҳам кўпроқ билимни ва сиёсий активликни талаб қилаверади.

Совет касаба союзлари ўзининг XV съездини социализм учун курашда чиниққан куч бўлиб, совет жамиятининг ҳамма эътироф қилган катта ва муътабар кучи бўлиб кутиб олмоқда. Касаба союзлари партиянинг ишончли таянчи, коммунизм қуришда омманинг муносиб ва обрўйли ташкилотчилари бўлиб келганликлари, ҳозир ҳам шундай ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолишларини ўзларининг амалий ишлари билан исботладилар.

Бу йил совет халқи шонли санана — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигини нишонлайди. Партия ишчилар синфини, колхозчи деҳқонларни, зиёлиларни, барча совет меҳнаткашларини мана шу буюк тарихий воқеа юбилейини социалистик мусобақани янада юксалтириш билан, меҳнатда янги ғалабалар билан нишонлашга чақиради.

Сиз, делегат ўртоқларга бир хуш хабарни айтмоқчиман. СССР Олий Совети Президиуми совет касаба союзларининг социалистик ва коммунистик қурилиш ишидаги, халқ хўжалигини ривожлантириш планларини муваффақиятли бажаришдаги катта хизматлари учун СССР касаба союзларини Ленин ордени билан мукофотлади.

Касаба союзлари орқали ишчилар синфи, меҳнаткаш зиёлилар, қишлоқ меҳнатчиларининг кўп сонли отряди саккизинчи беш йиллик мобайнида мамлакат олдида қилган хизматлари учун ватанимизнинг олий ордени билан мукофотландилар. СССР касаба союзлари Ленин ордени билан мукофотланганлигини сизларга айтар эканман, В. И. Ленин ўзининг ҳаёт чоғида касаба союзларининг Бутун Россия V съездига ёзган охирги мактубидаги сўнгги сўзларини келтиришга ижозат бергайсиз: «Ишимизни бутун куч билан, ҳар тарафлама кучайтирайлик ва яхшилайлик...»

Марказий Комитет шу нарсага чуқур аминдирки, Ватаннинг бу юксак мукофоти совет касаба союзларини коммунистик қурилишнинг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXIV съезди белгилаб берган буюк планларини амалга ошириш йўлида янги шижоатлар кўрсатишга руҳлантиради.

Партия Марказий Комитетининг СССР касаба союзлари XV съездига табригини президиумга топширишга ижозат бергайсиз.

Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди. Нутқнинг якунловчи сўзларини съезд делегатлари ва меҳмонлари ўринларидан туриб, узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. Залда: «Ура!», «КПССга шон-шарафлар!», «Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!» деган хитоблар янгради.

БУТУНИТТИФОҚ КАСАБА СОЮЗЛАРИ МАРКАЗИЙ СОВЕТИНИНГ ҲИСОБОТИ

ВЦСПС РАИСИ ЎРТОҚ А. Н. ШЕЛЕПИН ДОКЛАДИ

А. Н. Шелепин делегатлар ва чет эллик меҳмонларга мурожаат қилиб, қуйидагиларни айтди:

Ҳозир ҳаммамиз Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг ёрқин ва чуқур мазмунли нутқидан кучли, унутилмас таассурот олдик, деб айтсам шу ерда ҳозир бўлган ҳамма кишиларнинг фикри ва кайфиятларини изҳор қилган бўламан, деб ўйлайман.

Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқида шу беш йилликнинг биринчи йилига якун ясалди, партиямиз Марказий Комитети билан Совет ҳукумати ҳормай-толмай ҳал этаётган вазифалар ва проблемалар баён қилинди, касаба союзларининг фаолиятига юксак баҳо берилди, уларнинг амалий вазифалари атрофлича таърифланди, жаҳон майдонидаги аҳвол батафсил ёритиб берилди. КПСС Марказий Комитетининг табрикномасида ва ўртоқ Л. И. Брежнев нутқида баён этилган партиямиз кўрсатмаларини совет касаба союзлари раҳбарлик ва ижро учун дастур деб қабул қиладилар.

Мамлакатимиз касаба союзлари ҳамма аъзоларининг ваколатини олган съезд номидан съездимиз ишига катта эътибор бераётганликлари учун КПСС Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоларига ва КПСС Марказий Комитетининг секретарларига самимий миннатдорчилик изҳор қилишга рухсат бергайсиз, ўртоқлар!

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг касаба союзлари Ленин ордени билан мукофотланганлиги тўғрисидаги хабари ҳаммамизни чин кўнгилдан қувонтирди ва хурсанд қилди. Бу юксак мукофот учун Совет касаба союзларининг XV съезди, кўп миллионли касаба союз аъзолари армияси КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига, СССР Министрлар Советига астойдил миннатдорчилик билдирадилар. Касаба союзларини мукофотлаш орқали ишчилар синфи, меҳнаткаш зиёлилар, кўп миллионли қишлоқ меҳнатчилари отряди мукофотланди. Лекин ўртоқлар, мукофотлаш — хизматларни эътироф қилишнигина билдирмайди. Мукофот зиммамизга катта масъулият ҳам юклайди.

Совет касаба союзларининг барча аъзолари номидан съездимиз КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советини ишонтириб айтадики, улар партиянинг ғамхўрлиги ва эътиборига, Касаба союзлари Ленин ордени билан мукофотланганлигига жавобан келгусида янада яхшироқ ишлайдилар, коммунистик қурилишнинг партия XXIV съезди белгилаб берган улуғвор планларини амалга ошириш учун курашдаги ғайратларини кун сайин кўпайтирадилар.

Касаба союзларининг аввалги XIV съездидан бери орадан тўрт йил вақт ўтди, деди докладчи. Шу даврда совет халқи КПСС раҳбарлигида катта-катта сиёсий ва меҳнат зафарларига эришди. Мамлакатимиз ва бутун прогрессив инсоният В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини улуғ Ленин ғояларининг тантанаси белгиси остида нишонлади. Эндиликда мамлакат Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилган куннинг шонли 50 йиллик юбилейини нишонлашга тайёргарлик кўрмоқда.

КПСС XXIV съезди ички ва жаҳон ривожининг асосий воқеаси бўлди, съезд қарорлари туфайли омманинг сиёсий активлиги ва меҳнат жўшқинлиги янада зўр авж олди. Ҳал этилган вазифаларнинг улуғворлиги, мураккаблилиги ва аҳамияти жиҳатидан бу съезд чинакам жаҳоншумул-тарихий аҳамиятга эга бўлди.

Келажагимизнинг партия XXIV съезди белгилаб берган ажойиб уфқлари КПСС Марказий Комитетининг 1971 йил ноябрь Пленумида муҳокама қилиниб, маъқулланган ва сўнгра СССР Олий Совети тасдиқлаган тўққизинчи беш йиллик планда ўзининг конкрет ифодасини топди. Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг тўққизинчи беш йиллик плани — чинакам тарихий аҳамиятга эга бўлган ҳужжатдир, партия билан халқ коллектив ақл-заковатининг мевасидир.

Беш йиллик биринчи йил планини амалга ошириш жараёнида ижобий якунлар билан бир қаторда катта камчиликлар ҳам рўй берди, алоҳида эътибор қилишга сазовор бўлган баъзи проблемалар ҳам пайдо бўлди, албатта. Ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг бугун сўзлаган нутқида шу тўғрида гапирилди. Совет халқининг ўтган йилги меҳнати ва курашининг умумлаштирилган асосий якунлари тўғрисида гапирадиган бўлсак, улар бу якунлардан мамнун бўлиш учун ҳамма асосларга эгадирлар. Мамлакатимизнинг қаҳрамон ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари ва совет зиёлилари Коммунистик партия раҳбарлигида эришилган жуда катта муваффақиятларни қўлга киритишда ҳал қилувчи роль ўйнади.

Совет касаба союзлари Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети раҳбарлигида ўз фаолияти билан коммунизм қуришдан иборат умумхалқ ишига муҳим ҳисса қўшганлиги билан фахрланишга ҳақлимиз.

Совет кишилари янги беш йилликнинг биринчи йилида меҳнатда оммавий қаҳрамонлик кўрсатдилар. 1971 йил планининг асосий топшириқлари бажарилди, бир қанча кўрсаткичлар бўйича эса муддатидан аввал адо этилди.

Бизнинг съездимиз, деди А. Н. Шелепин, Совет касаба союзларининг ҳисобот давридаги ишига якун ясаши ва уларнинг коммунизм қуриш соҳасида КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан вазифаларни амалга ошириш учун олиб борилаётган курашда иштирок этишининг конкрет программасини белгилаб олиши керак.

Совет кишиси тўғрисида ғамхўрлик қилиш партия, Совет давлати ва касаба союзларининг диққат марказида турибди. Буюк коммунистик қурилишнинг ҳамма босқичларида совет кишиларининг турмушини яхшилаш учун имкони бўлган ҳамма ишлар қилиб келинди.

Тўққизинчи беш йилликда халқ фаровонлигини оширишнинг КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси билан Совет ҳукумати ишлаб чиққан ва КПСС XXIV съезди якдиллик билан маъқуллаган катта программаси шу мақсадни бажаришга хизмат қилади. Бу программанинг рўёбга чиқарилиши ҳақиқатда аҳоли ҳамма категорияларининг турмуш, меҳнат шароитларини ва маиший шароитларини яхшилаш, аҳолининг пул даромадларини 1975 йилда 1970 йилга нисбатан 78 миллиард сўм кўпайтириш имконини беради. Шу маблағнинг 22 миллиард сўми ёки ўтган беш йилликка нисбатан 2,2 баравар ортиқ қисми иш ҳақи ставкалари ва окладларини, пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ҳажмини кўпайтириш юзасидан давлат кўрадиган тадбирларни ва бошқа тадбирларни ўтказишда ишлатилади.

Тўққизинчи беш йилликда сал кам 90 миллион ишчи ва хизматчининг иш ҳақини ошириш тадбирлари бажарилади. 1971 йилнинг ўзидаёқ темир йўл транспорти ва метрополитен ходимларининг иш ҳақи тахминан 20 процент кўпайтирилди, қишлоқ хўжалик механизаторларининг тариф ставкалари 15—18 процент оширилди. Бу йил ойлик иш ҳақининг минимуми 70 сўмга етказилади, Узоқ Шимол районларидаги ва шу районларга тенглаштирилган жойлардаги, Европа шимолидаги, Узоқ Шарқдаги, Шарқий ва Ғарбий Сибирь ҳамда Уралдаги ишлаб чиқариш тармоқларининг ўртача ҳақ оладиган ишчи ва хизматчилари ставкалари ҳамда окладлари оширилади, шунингдек шу районларда ойига 70 сўмгача иш ҳақи тўланадиган ишчи ва хизматчилардан солиқ олиш бекор қилинади, ойига 90 сўмгача бўлган иш ҳақидан олинадиган солиқлар учдан бир ҳиссадан кўпроқ миқдорда камайтирилади; ўқитувчилар, врачларнинг, мактабгача тарбия муассасалари мураббияларининг иш ҳақи, олий ўқув юртлари студентларининг ва ўрта махсус ўқув юртлари ўқувчиларининг стипендиялари, тунги вақтда бажарилган иш учун тўланадиган қўшимча ҳақ оширилади ва бошқа бир қанча тадбирлар кўрилади.

Меҳнаткашлар социал страхованиесининг кўп миллиардли бюджетини идора қилиш Совет касаба союзлари фаолиятининг муҳим соҳасидир. Бу йил давлат социал страхованиеси бюджети 20 миллиард сўмга етди ёки 1965 йилги бюджетдан деярли икки баравар ошиб кетди. Бизнинг мамлакатимизда ишчи ва хизматчиларни меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотган тақдирда бериладиган нафақалар билан таъминлашнинг дунёда энг юксак нормалари — иш ҳақининг 100 процентигача миқдорда белгиланган пенсия тайинлаш ва тўлашнинг энг имтиёзли шартлари ўрнатилган.

Давлатнинг ёш авлодни тарбиялашда оилаларга берадиган ҳар томонлама ёрдами системаси янада ривожлантирилади. Тўққизинчи беш йилликда оиланинг ҳар бир аъзоси ҳисобига жами даромади ойига 50 сўмдан ошмайдиган кам таъминланган оилалардаги болалар учун нафақа тўлаш жорий этилади. 1973 йилда ҳомиладорлик ва туғиш отпускалари учун иш стажидан қатъий назар иш ҳақининг 100 проценти миқдорида ҳақ тўлашга ўтиш мўлжалланмоқда. Бемор болани боқиш учун ҳақ тўланадиган кунлар кўпайтирилади. Бу янги тадбирлардан тахминан 35 миллион аёл манфаат кўради. Куни узайтирилган группалардаги мактаб ўқувчилари 1,7 миллион нафар кўпайтирилади, мактабгача тарбия болалар муассасаларида 2.2 миллион янги ўрин очилади.

Саккизинчи беш йиллик давомида пенсия таъминоти системасида муҳим сифат ўзгаришлари содир бўлди. Ўтган йили ишчи ва хизматчиларнинг карилик пенсиялари минимал миқдори оширилди, колхозчиларнинг карилик пенсиялари минимал миқдори, инвалидлик пенсиялари, боқувчисидан маҳрум бўлганда бериладиган пенсиялар кўпайтирилди, пенсияларни ҳисоблаб чиқаришнинг ишчи ва хизматчилар учун жорий этилган тадбири белгиланди. Бу тадбирлардан сал кам 16 миллион пенсионер баҳраманд бўлди.

Докладда кейинги йилларда миллион-миллион ишчилар, колхозчилар ва хизматчиларнинг меҳнат шароитлари анча яхшиланганлиги таъкидлаб ўтилди. Текин коржома ва махсус пойафзал оладиган ишчилар сафи ўтган беш йилликда 10 миллион нафар кўпайди, бу мақсадларга сарфланадиган маблағлар 1,5 баравар ортиб, 5,4 миллиард сўмга етди.

Шу беш йилликда меҳнат шароитларини яхшилашга доир тадбирларнинг катта комплексини амалга ошириш мўлжалланмоқда.

(Давоми 4-бетда).

Ўртоқ А. Н. ШЕЛЕПИН докладининг охири

(Боши учинчи бетда).

ВЦСПСнинг фикрича, коржомалар, махсус пойафзал ва муҳофаза мосламалари ишлаб чиқарадиган министрликлар, тегишли касаба союзларининг Марказий Комитетлари ана шу маҳсулотларни ишлаб чиқаришни, турларини кўпайтириш, сифатини ва пишиқлигини ошириш, янги, яна ҳам самарали турларини ишлаб чиқишни жадаллаштириш учун янада таъсирчан чораларни кўришлари керак.

Совет касаба союзлари зиммасига меҳнат тўғрисидаги қонунларга риоя этилиши устидан контролликни амалга оширишдан иборат муҳим вазифа топширилганлиги маълум. ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари бутун халқ муҳокама қилганидан кейин 1970 йилда СССР Олий Совети томонидан тасдиқланди. Бу—мамлакатимиз ишчилар синфи, барча меҳнаткашлари туб манфаатлари тўғрисида партия билан ҳукумат қилаётган ғамхўрликнинг янги ифодасидир.

Совет кишиларининг турмуш шароитлари кўз ўнгимизда бутунлай ўзгармоқда. СССРда Совет ҳокимияти йилларида 950 дан ортиқ шаҳар вужудга келтирилди, шу жумладан саккизинчи беш йилликда 113 шаҳар барпо этилди. Ўтган беш йилликда 11 миллион 350 мингта квартира қурилди. Кейинги ўн йил ичида 110 миллионга яқин киши янги уйларга кўчиб жойлашганлиги мамлакатимизда уй-жой қурилиши қандай кенг кўламда олиб борилганлигини кўрсатиб турибди.

Кейинги йилларда умумий овқатланишни ташкил этиш яхшиланди. Беш йил ичида ишчиларнинг ошхоналаридаги ўринлар 45 процент кўпайтирилди. Эндиликда 40 миллионга яқин меҳнаткаш шу ошхоналар хизматидан ҳар куни баҳраманд бўлмоқдалар.

Аҳолига маиший хизматни анча яхшилаш — тўққизинчи беш йилликдаги муҳим вазифаларнинг биридир. Янги беш йилликда умуман мамлакатда маиший хизмат ҳажми камида икки баравар, қишлоқ жойларда эса сал кам уч баравар ортиши керак.

Совет кишилари моддий, маданий эҳтиёжлари ва бошқа эҳтиёжларининг катта қисми ҳордиқ чиқариш ва санаторий-курортда даволанишни ташкил этишни яхшилаш, туризмни ривожлантириш билан боғланган. Ҳисобот даврида касаба союзлари янги санаторийлар, пансионатлар, дам олиш уйлари ва туристик муассасалар қуришга сал кам бир миллиард сўм сарф қилдилар.

Шу беш йиллик мобайнида 238 минг ўринли шифохоналарни ва туристик муассасаларни ишга тушириш, транспорт саёҳатлари миқдорини 5-6 баравар кўпайтириш ва экскурсиялар қатнашчиларини икки баравар кўпайтириш вазифасини ўз олдимизга қўйганмиз.

Партия XXIV съезди ишлаб чиққан иқтисодий сиёсатни, халқ хўжалигини ривожлантириш планларини муваффақиятли амалга ошириш — буюк ва олижаноб вазифадир. Бу вазифа ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, совет зиёлиларининг кўп куч-ғайрат сарфлашини, фидокорона меҳнат қилишини, ҳар бир совет кишисининг барча ижодий имкониятлари ва қобилиятларини сафарбар қилишини талаб этади. Ўртоқ Л. И. Брежнев ҳозиргина сўзлаган нутқида айтганидек, ҳамма планларимизни бажаришдаги муваффақиятларнинг гарови — талабчанликни ва масъулият туйғусини оширишдан, зўр ғайрат билан виждонан меҳнат қилишдан иборат. Докладчи съезд делегатлари номидан совет касаба союзлари социалистик ишлаб чиқаришни ҳар томонлама юксалтириш асосида совет халқининг фаровонлигини ошириш соҳасида КПСС XXIV съезди қўйган вазифаларни тўла-тўкис бажариш учун бундан буён ҳам ҳамма ишларни қиладилар деб партия Марказий Комитетини ишонтирди.

Партия XXIV съезди, деди докладчи, тўққизинчи беш йилликнинг энг асосий вазифасини белгилаш билан бирга шу вазифани ҳал этишнинг асосий йўллари: социалистик ишлаб чиқаришни юксак суръатлар билан ривожлантиришдан, унинг самарадорлигини оширишдан, фан-техникани тараққий эттиришдан, меҳнат унумдорлигини жадал ўстиришдан иборат эканлигини уқтирди.

Оғир саноат мамлакатимиз иқтисодий ва мудофаа қудратининг, халқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг негизи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Партия белгилаб берган йўлга мувофиқ халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилади. Енгил саноатни ривожлантиришга ўтган беш йилликка нисбатан деярли икки баравар кўп маблағ ажратилди. Оғир саноат, жумладан, унинг мудофаа тармоқлари халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни салкам икки баравар кўпайтиради.

Халқ фаровонлигини юксалтиришда жуда катта роль ўйнаши лозим бўлган қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг партия ишлаб чиққан узоқ муддатга мўлжалланган илмий комплекс программаси тўққизинчи беш йиллик давомида бажариб борилади.

Шу беш йилликда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга қарийб 129 миллиард сўм ёки шундан аввалги иккита беш йилликда сарфланган маблағга тенг келадиган маблағ ажратилади.

Социалистик мусобақа касаба союзларининг шу вазифаларни ҳал этишга таъсир ўтказишнинг асосий методи бўлади. КПСС Марказий Комитетининг «Социалистик мусобақани ташкил этишни янада яхшилаш тўғрисида»ги қарорида мусобақани ташкил этишнинг жуда катта тажрибаси умумлаштириб берилди, катта-катта нуқсонлар очиб ташланди, мусобақа самарадорлигини оширишнинг асосий йўналишлари кўрсатилди, ҳозирги босқичда меҳнаткашлар оммасининг ишлаб чиқариш соҳасидаги активлигини ва ижодий ташаббускорлигини ривожлантириш соҳасидаги жанговар иш программаси белгилаб берилди.

Меҳнаткашларни меҳнат унумдорлигини ҳар томонлама оширишга сафарбар қилиш, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, янги техникани яратиш ва ўзлаштиришга, меҳнатни илмий ташкил қилишни жорий этишга, ишлаб чиқаришнинг белгиланган ҳажмларига ишловчилар сонини кўпайтирмай туриб эришишга, меҳнат сарфини камайтиришга, хом ашё ва моддий ресурслардан рационал фойдаланиб, уларни тежаб-тергаб сарфлашга, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини яхшилашга, меҳнат ва жамоат интизомини мустаҳкамлашга сафарбар қилиш социалистик мусобақанинг энг асосий йўналишидир. **Тўққизинчи беш йилликни муддатидан аввал бажарамиз!** — деган даъват мусобақанинг шиори бўлиб қолиши керак.

Тўққизинчи беш йилликнинг партия ўртага қўйган энг асосий вазифаси, деди сўзини давом эттириб, А. Н. Шелепин, ВЦСПС зиммасига, Касаба союзлари Советлари ва комитетлари, бошланғич касаба союз ташкилотлари зиммасига халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ва уларнинг сифатини оширишга бўлган эътиборни кескин кучайтириш вазифасини юклайди. Ҳозир ҳар бир касаба союз ташкилоти ҳар бир ишчи ва хизматчини халқ хўжалигининг ана шу энг муҳим вазифасини ҳал этиш учун актив курашга жалб қилиши лозим.

Касаба союзлари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришда катта вазифаларни ҳал этишлари лозим. Қишлоқ меҳнатчиларининг ижодий активлигини ўстириш соҳасида касаба союз ташкилотлари яхши тажриба орттиришган. Деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини ошириш, иқтисод ва тежамкорлик ҳаракати янада кенг кўлам касб этди. Эндиликда гап саноат корхоналарининг касаба союз ташкилотлари қишлоқ хўжалигига керакли машиналар, запас қисмлар, ўғитлар, қурилиш материаллари ва бошқа саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун социалистик мусобақани янада кенг авж олдиришлари тўғрисида бораётир.

Шу беш йилликдаги иқтисодий вазифаларни муваффақиятли амалга ошириш учун ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш проблемаси ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда. Шу муносабат билан фан-техника тараққиётини жадаллаштириш вазифаси биринчи ўринга чиқариб қўйилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг КПСС XXIV съездига ўртоқ Л. И. Брежнев қилган ҳисобот докладида фан ва техника тараққиёти коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтиришнинг энг асосий омили эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Совет касаба союзлари фан-техника тараққиётини амалга ошириш учун курашда партиянинг актив ёрдамчилари бўлиб майдонга чиқмоқдалар. Улар меҳнаткашларнинг ижодий ташаббусини техника тараққиётини жадаллаштиришга, илғор тажрибани оммалаштиришга сафарбар қилмоқдалар.

Ҳозир илмий-техника жамиятлари билан ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти сафларида техника тараққиётининг салкам 11 миллион ташаббускори бирлашган.

Касаба союзлари, илмий-техника жамиятлари, ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти ўз эътиборини ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантириш манфаатлари йўлида фан ва техника ютуқларидан имкони борича тўлиқроқ фойдаланишга қаратишлари лозим. Ихтиролар ва рационализаторлик таклифларини, илмий техника жамоатчилигининг тавсияларини ўз вақтида ва бекаму кўст жорий этишга, янги техникага до-

ир кўриклар ва конкурслар самарадорлигини оширишга ҳаракат қилишлари керак.

Меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш учун курашни кучайтириш бизнинг бурчимиздир. Ўртоқ Л. И. Брежнев ўзининг бугунги нутқида ишга кечикиб келувчилар ва дангасалар, учарлар ва бракчиларга ҳеч қандай ошна-оғайнигарчилик ва шафқат бўлмайди, уларни ўртоқларнинг ғазабидан ҳеч нарса яшириб қолмайди, деган гапни айтди. Бунинг учун касаба союзларининг катта ҳуқуқлари ва имкониятлари бор, биз ана шу ҳуқуқ ва имкониятлардан яхшироқ фойдаланишимиз керак.

Меҳнаткашлар депутатлари советлари билан биргаликда меҳнаткашларга хизмат қилувчи корхоналар ва муассасаларнинг иш режимини янада тартибга солиш билан ҳам шуғулланиш зарур.

Касаба союзлари КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Ишлаб чиқариш резервларидан фойдаланишни яхшилаш ва халқ хўжалигида иқтисодий тежашни кучайтириш тўғрисида»ги мактуби муносабати билан хўжалик органлари, комсомол ва халқ контроли органлари билан биргаликда катта иш олиб бордилар, деди А. Н. Шелепин. ВЦСПС билан ВЛКСМ Марказий Комитетининг бюроси эълон қилган ишлаб чиқариш резервларидан фойдаланиш ва иқтисодий тежаш Бутуниттифоқ жамоат кўриги 1969—1970 йилларнинг ўзида хўжалик оборотига қўшимча равишда 1,5 миллион тонна қора металлар прокатини, 100 минг тонна рангли металлар ва бошқа материалларни киритишга ёрдам берди. Афсуски, кўпгина корхоналарда моддий ресурслардан хўжасизларча фойдаланишга йўл қўйилмоқда.

Маҳсулот сифатини яхшилаш энг асосий проблемаларнинг биридир. Маҳсулотнинг юксак сифати учун кураш ҳар бир ишчи ва колхозчининг, инженер ва техникнинг, ҳар бир совет меҳнатчисининг ишидир.

Мамлакатда вужудга келтирилган кенг тармоқли ҳунар-техника билим юртларидаги йигит ва қизларнинг кўпчилиги айни бир вақтда тўлиқ ўрта маълумот олиб чиқмоқда. Беш йиллик давомида ҳунар-техника билим юртларини битирган камида 9 миллион ёш ишчи ишчилар синфи сафига қўшилади. Бу — катта куч. Касаба союзларининг ёш ишчилар тайёрлаш тўғрисидаги ғамхўрлиги ана шу ўқув юртларини ўқувчилар билан таъминлашга ёрдам беришдан тортиб кадр ишчиларнинг ишлаб чиқаришда ёшларни оталиққа олишини ташкил этишгача бўлган жуда кўп масалаларни ўз ичига олиши керак.

Меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга янада кенгроқ жалб қилишни таъминлаш — касаба союзларининг муҳим вазифаларидан бири эканлиги маълум. Касаба союзлари бу соҳадаги ишда яхши тажриба орттирганлар.

Мамлакатимиздаги ижтимоий практика, социалистик демократиянинг ривожи меҳнаткашларни хўжаликни бошқаришга жалб этишнинг, хўжалик масалаларини ҳал этишга касаба союзларининг иштироки, социалистик мусобақа, ишчиларнинг йиғилишлари, доимий ишлаб чиқариш кенгашлари, меҳнаткашларнинг ижодий бирлашмалари, коллектив шартномалар, ўртоқлик судлари сингари муҳим ташкилий формаларини вужудга келтирди.

Касаба союзларининг ва ишчиларнинг йиғилишлари меҳнаткашларнинг талаб ва эҳтиёжларини қондиришга алоқадор масалаларни кўриб чиқиши, уларда ишчилар, хизматчилар ва колхозчилар хўжалик ҳамда касаба союз органларининг фаолиятидан мунтазам равишда хабардор қилиб турилиши, ишлаб чиқаришни ривожлантиришга, меҳнатни муҳофаза қилишни ва хавфсизлик техникасини яхшилашга, интизомни мустаҳкамлашга доир тадбирларни, меҳнаткашларни моддий ва маънавий рағбатлантириш ва шу сингари бошқа масалаларни муҳокама қилиши керак. Хўжалик ва касаба союз раҳбарлари партия XXIV съездининг ишчилар ҳузурида мунтазам равишда ҳисоб бериб туриш тўғрисидаги кўрсатмаларини муттасил бажаришга мажбурдирлар.

ВЦСПС, касаба союзларининг советлари ва комитетлари ҳисобот даврида коллектив шартномаларни ишлаб чиқиш ва тузиш практикасини такомиллаштиришни давом эттирдилар, шу шартномаларнинг мазмуни учун масъулиятни оширдилар, шартнома тузиш тартиб-қоидасини ихчамлаштирдилар. Шу билан бирга кўпгина корхоналарнинг коллектив шартномаларида ишловчиларнинг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитларини яхшилаш учун мавжуд бўлган катта имкониятлар ҳали ҳам тўла-тўкис ҳисобга олинмаётир.

Кейинги йилларда кўпгина корхоналарда коллективларни социал ривожлантиришни перспектив

планлаштириш соҳасида дуруст тажриба тўпланди. ВЦСПСнинг фикрича, корхоналарнинг коллективлари корхона муфассал беш йиллик планининг таркибий қисми бўлган социал ривожланиш беш йиллигига эга бўлиши соҳасидаги ишни давом эттириши зарур.

Меҳнаткашлар жамоат контроллигининг турли-туман формалари орқали хўжаликка раҳбарлик қилиш ишига жалб этилади. Бир неча миллион касаба союз активлари бу соҳада хилма-хил самарали иш олиб борадилар. Касаба союз ташкилотлари халқ контроли органлари билан янада яқин алоқада ишлашлари иш манфаатлари талаб қилади.

Партия, деб таъкидлаб ўтилади ҳисобот докладида, янги кишини камол топтиришдан иборат тарихий вазифани ҳал этишда касаба союзларининг роли муҳим эканлигини кўрсатади.

Касаба союзларининг КПСС XXIV съездидан кейинги даврдаги тарбиявий иши партия идеология ишининг, оммани сиёсий тарбиялашнинг ҳамма формаларини янада ривожлантириш ва кучайтириш, совет халқининг ғоявий ва маданий савиясини оширишни уюштираётган бир шароитда олиб борилмоқда. КПСС Марказий Комитети яқинда қабул қилган қарорлар касаба союзларининг тарбия соҳасидаги бутун фаолияти учун катта аҳамиятга эгадир. Бу қарорларда КПСС XXIV съездининг ҳозирги босқичда омма ўртасида олиб борилаётган ғоявий-тарбиявий ишнинг асосий мақсадлари ва йўналишлари тўғрисидаги кўрсатмалари янада ривожлантирилди.

Касаба союзларининг XIV съездидан кейинги йилларда ВЦСПС, касаба союз Советлари ва комитетлари маданий-тарбиявий ишни яхши йўлга қўйдилар. Касаба союзларининг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва зиёлилари билан ҳал этиш соҳасида меҳнаткашлар депутатлари Советлари, комсомол, маданият органлари билан биргаликда бажараётган ишлари кенгайди. Ижодкор зиёлилар, фан, маданият ва санъат арбоблари бу ишга анча кенг жалб қилина бошланди.

Касаба союз ташкилотлари меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда коллектив ўз ролини тўлароқ бажариши тўғрисида доимо ғамхўрлик қилишлари керак.

Биз оммавий-тарбиявий ишда империалистик пропагандага жуда кескин зарба беришимиз, капиталистик тузумнинг ваҳшиёна моҳиятини, унинг ҳаёт тарзи инсониятга зид эканлигини фош қилишимиз, социализм ва коммунизмнинг улуғворлиги ва адолатли эканлигини кўрсатиб беришимиз керак.

Экономика ғоят кенг кўламда ривожланиб бораётганлиги муносабати билан кадрларни иқтисодий жиҳатдан тайёрлашни яхшилаш вазифаси энг муҳим ишларнинг бири қилиб қўйилмоқда. Касаба союзлари ҳисобот даврида миллионларча меҳнаткашларни иқтисодий билим олишга жалб этдилар. Лекин ҳозирги вақтда бу кифоя эмас. КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларга иқтисодий билим беришни яхшилаш тўғрисида»ги қарори биздан бу ишни ғоят кенгайтириб юборишни талаб этади.

Коммунистик меҳнат мактаблари ишчиларнинг иқтисодий ва сиёсий тарбиялашда муҳим роль ўйнайди. Ҳозирги вақтда бу мактабларда 1970 йилдагига нисбатан қарийб уч баравар кўп меҳнаткаш шуғулланмоқда. КПСС Марказий Комитети «Коммунистик меҳнат мактабларининг ишини яхшилаш тўғрисида»ги қарорида бу мактабларга юксак баҳо берди ва коммунистик меҳнат мактаблари ишлаб чиқаришдаги илғор тажрибани пропаганда қилиш, меҳнаткашлар ўртасида олиб бориладиган оммавий-сиёсий ишнинг, юксак социалистик интизом руҳида тарбиялашнинг самарали формасидир, деб таъкидлади.

ВЦСПС, касаба союз Советлари ва комитетлари мактабларга раҳбарликнинг ягона системасини ишлаб чиқдилар, партия ташкилотларининг ёрдами билан яхши тайёргарлик кўрган ўртоқларни бу мактабларнинг раҳбарлигига жалб этдилар. Биз коммунистик меҳнат мактабларига раҳбарликни янада яхшилаш учун кўп иш қилмоғимиз керак.

Бадиий ҳаваскорлик меҳнаткашларнинг маданий савиясини юксалтиришда, уларнинг дам олишини уюштиришда катта роль ўйнайди. Вазифа — меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда, уларнинг истеъдодини ривожлантириш ва дам олишини уюштиришда ҳаваскорлар санъатининг жуда катта имкониятларидан тўлароқ фойдаланишдан иборат.

Докладчи шаҳарнинг қишлоқни ўз оталигига олиши тўғрисида гапириб, қуйидагиларни айтди: ВЦСПС ҳисобот даврида қишлоқда маданий-тарбиявий ишни яхшилаш чораларини кўрди. Шаҳарнинг қишлоқ устидан оталигини

социалистик қишлоқ маданиятини равнақ топтиришга янада кучлироқ таъсир кўрсата оладиган ижтимоий-оммавий ҳаракатга айлантириш лозим.

Ҳар томонлама ривож топган кишини камолотга етказиш кишиларни ғоявий ва ахлоқий хислатларга эга бўлиш руҳида тарбиялаш билан бир қаторда уларнинг бақувват, эпчил, чидамли бўлишлари, меҳнат ва мудофаага шай бўлиб туришлари учун жисмоний жиҳатдан ҳам ривожлантириш ва чиниқтиришни таъминлашни талаб этади. Ҳамма жойда ишлаб чиқариш гимнастикасини уюштириш, мавжуд спорт иншоотларидан яхши фойдаланиш, ишчилар, колхозчилар ва хизматчиларнинг «Меҳнат ва СССР мудофаасига тайёр» янги комплексини ёппасига эгаллашлари соҳасидаги ишларни кучайтириб юбориш керак.

ВЦСПС, касаба союзлари Марказий Комитетлари, касаба союзлари Советлари ва комитетлари КПСС Марказий Комитетининг кўрсатмаларини бажара бориб, студент ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашни янада яхшилаш, студентларнинг илмий-тадқиқот ишлари ва ишлаб чиқариш практикаси учун энг қулай шарт-шароит вужудга келтириш соҳасида олий мактабга ёрдамни кучайтирдилар.

Касаба союзларининг олижаноб ватанпарварлик бурчи — комсомол ва ДОСААФ билан биргаликда ёшларни мамлакатимизнинг шонли ва қаҳрамон қуролли кучларига нисбатан чуқур меҳр-муҳаббат руҳида, талаб қилинган тақдирда ўз Совет Ватанини мардона ва фидокорона ҳимоя қилишга шай бўлиб туриш руҳида тарбиялашни кучайтиришдан иборат.

Биз ҳурматли ёзувчилар, композиторлар, ҳайкалтарошлар ва рассомларга мурожаат қилиб, уларни ишчи аҳлининг — замондошимизнинг қиёфасини аниқ равшан тасвирлаб берадиган янги асарлар яратишга даъват этамиз. Бизнинг мамлакатимизда уларнинг меҳнати юксак даражада қадрланмоқда.

А. Н. Шелепин касаба союзларининг ташкилотчилик ишини таърифлаб бундай деди: Съездлар ўртасидаги даврда Совет касаба союзлари сафларига яна қарийб 12 миллион киши қўшилди. Ҳозирги вақтда касаба союзлари 98 миллиондан ортиқ меҳнаткашни ўз сафларида бирлаштириб турибди.

Жамиятимизда ишчилар синфи ролининг ўсиб бораётганлиги касаба союзларининг ривожланишига жуда катта таъсир кўрсатди. Ишчилар синфининг сони йил сайин ортиб бормоқда. 1950 йилда мамлакатимизда 28 миллионга яқин ишчи бор эди, ҳозирги вақтда уларнинг сони қарийб 65 миллион кишига етди.

Ишчилар билан деҳқонлар иттифоқи жамиятимиздаги иккита дўст синфнинг иттифоқи — совет тузумининг мустаҳкам сиёсий негизидир. Ана шу буюк иттифоқнинг тобора мустаҳкамланаётганлиги, колхозчи деҳқонларнинг ишчилар синфи билан яқинлашиб бораётганлиги, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши изчиллик билан индустриал йўлга ўтказилаётганлиги қишлоқда касаба союзларининг ўсиши учун социал негизни кенгайтиради. Ҳозирги вақтда мамлакатимиздаги ҳамма колхозларда бошланғич касаба союз ташкилотлари бор. Улар колхоз ишлаб чиқаришида банд бўлган меҳнаткашлардан уч миллионга яқин кишини бирлаштирадилар. Ҳисобот даврида колхозларнинг механизаторлари ва мутахассисларидан 400 мингга яқин киши касаба союзлари сафига кирди.

Совет зиёлилари касаба союзларида муҳим роль ўйнамоқдалар. Улар мамлакатдаги касаба союзлари барча аъзоларининг тўртдан бир қисмидан кўпроғини, ёки 27 миллион кишини ташкил этадилар.

Ўртоқ Л. И. Брежнев съездда бундай деган эди: «Партиянинг йўли — касаба союзларининг ролини бундан буён ҳам ошириш ва уларнинг ишини юксак даражага кўтаришдан иборат... Партия меҳнаткашларнинг энг оммавий ташкилоти бўлмиш касаба союзларининг фаолиятини бундан буён ҳам доим қўллаб-қувватлайверади, касаба союзлари бошқариш мактаби, хўжалик юритиш мактаби, коммунизм мактаби бўлишдан иборат ўз ролини тўлароқ ва муваффақиятлироқ бажара олишлари тўғрисида ғамхўрлик қилаверади».

Ҳозирги вақтда касаба союзларида 646 минг бошланғич ташкилот бор. Уларнинг сони аввалги съезд арафасидагига нисбатан 54 мингта кўпайди. Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг ҳуқуқлари тўғрисида ВЦСПСнинг тақдими билан СССР Олий Совети қабул қилган янги низом касаба союзларининг негизи бўлмиш бошланғич ташкилотларнинг ролини анча оширди.

XV съезд арафасида ҳисобот-сайлов кампанияси касаба союзларини Ленин партияси ва унинг

Марказий Комитети теварагига янада маҳкам жипслаштириш, КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш учун кураш шиори остида ўтди.

Сўнгра докладчи айтдики, касаба союзлари уставида касаба союзларининг фаолиятига доир масалалар юзасидан КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан муҳим қоидаларни акс эттириш, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат ҳақидаги қонун асосларидан ва фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети тўғрисидаги янги низомдан келиб чиқадиган баъзи қўшимчаларни киритиш талаб қилинади.

СССР касаба союзлари съездини, республика касаба союзлари съездларини, тармоқ касаба союзлари съездлари ва республика конференцияларини беш йилда бир марта, ўлка, область, округ, шаҳар, район касаба союз конференциялари, союзлараро ва тармоқ касаба союз конференцияларини 2-3 йилда бир марта чақириш тўғрисидаги, зарурат бўлишига қараб, шаҳарларда ва районларда шаҳар ва район касаба союз Советларини тузиш тўғрисидаги қўшимчаларни ҳам уставга киритиш таклиф этилади.

А. Н. Шелепин совет касаба союзларининг интернационал фаолиятини таърифлаб, қуйидагиларни айтди: Совет Иттифоқи, жаҳон социализм системаси эндиликда ижтимоий тараққиётнинг асосий мазмуни ва йўналишини белгилаб бермоқда, жаҳон ишчилар ва касаба союз ҳаракатига революционлаштирувчи катта таъсир кўрсатмоқда.

КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати КПСС XXIV съездининг ленинча тинчликсевар ташқи сиёсий йўлини ва съезд илгари сурган тинчлик программасини амалга ошира бориб, кейинги вақтларда халқаро майдонда катта ишларни бажардилар. Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний ва А. Н. Косигин ўртоқларнинг кўпгина социалистик мамлакатлар, ривожланиб бораётган мамлакатлар ва капиталистик мамлакатларга қилган сафарлари, Совет Иттифоқининг Германия Федератив Республикаси билан, Миср, Ҳиндистон билан шартномалар тузганлиги ва тинчликсеварлик руҳидаги бошқа кўп тадбирлар ана шу ишларнинг энг муҳимлари бўлди. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитетининг Прагада ўтказилган кенгаши тинчлик ишига муҳим ҳисса қўшди. Бу кенгашда жаҳон жамоатчилиги маъқуллаган муҳим ҳужжатлар — Европада тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги декларация ва АҚШнинг Ҳинди-Хитойда агрессияни давом эттираётганлиги муносабати билан баёнот қабул қилинди.

Ишчилар синфи монополиялар ҳокимиятининг асосий, энг кучли ва муросасиз душманидир, монополияларга қарши бўлган барча кучларни ўзига жалб этувчи марказдир. Ишчилар синфининг сафи тез ўсиб бормоқда. XX асрнинг бошида пролетариат 30 миллионга яқин кишини ташкил этган бўлса, ҳозирги кунда 570 миллион кишидан ҳам ортиқдир. Буржуа идеологлари ва ревизионистларнинг ишчилар синфи ўзининг революцион имкониятларидан фойдаланиб бўлди, деган сохта уйдирмалари чиппакка чиқди.

Ҳозирги замон шароитида ишчилар синфининг энг оммавий синфий ташкилоти бўлмиш касаба союзларидаги революцион тенденциялар тобора тез ривожланмоқда. Жаҳон касаба союз ҳаракатининг сафлари ўсмоқда ва ҳозирги пайтда бу ҳаракат сафларида 260 миллиондан ортиқ киши бор.

Касаба союз ҳаракатининг Жаҳон касаба союзлари федерациясига бирлашган тараққийпарвар қаноти юксалиб бормоқда. Ўртоқ Л. И. Брежнев XXIV съездда ана шу ҳолатни таъкидлаб, бундай деган эди: «Кейинги даврдаги барча синфий жангларда меҳнаткашларнинг касаба союз ташкилотлари, хусусан Жаҳон касаба союзлари федерациясига бирлашган ташкилотлар тобора катта роль ўйнамоқдалар». Жаҳон касаба союзлари федерацияси ўсди ва мустаҳкамланди. Кейинги тўрт йил ичида 15 мамлакатдан 26 касаба союз маркази унинг сафига кирди. Бундан ташқари 16 мамлакатдаги 21 касаба союз маркази Жаҳон касаба союзлари федерацияси билан алоқа боғлади.

Ишчилар синфи кейинги йилларда монополияларнинг ҳужуми сабабли биргалашиб ҳаракат қилишга тобора зўр бериб интилмоқда.

СССР ва бошқа социалистик мамлакатлардаги касаба союзларининг социал-демократик партиялар таъсири остида бўлган касаба союзлари билан муносабат ва алоқа ўрнатишлари — яқинлашишнинг асосий йўлларидан биридир.

Турли оқимдаги касаба союзларининг Жаҳон касаба союзлари федерацияси билан ва касаба союзларининг халқаро бирлашмала-

ри билан алоқа ўрнатиш йўлидаги ҳаракати ҳам кучайди.

Совет касаба союзлари Европада хавфсизлик ва ҳамкорликни ёқлаб чиқаётган ижтимоий кучлар ассамблеясини чақириш ғоясини ҳам қўллаб-қувватламоқдалар ва бу ассамблеянинг ишида актив қатнашадилар.

Шу нарса ғоят муҳимки, ўтган тўрт йил давомида турли йўналишдаги касаба союзлари ўртасида халқаро майдонда ҳамкорлик қилиш соҳасидаги бир қанча тадбирлар биринчи марта амалга оширилди.

Биз съездимиз минбарида туриб, совет касаба союзларининг кўп миллионли аъзолари номидан турли йўналишдаги касаба союзларига, ишчилар синфи ва меҳнаткашларнинг иши ҳамда манфаатларини қадрлаётган барча кишиларга мурожаат қилиб, уларни биргалашиб ҳаракат қилиш учун яхши ният билан яқинлашиш йўлини тутинг, деб қизғин даъват этамиз.

Ҳисобот даврида жаҳон ишчилар ҳаракати ва касаба союз ҳаракати бирлиги ва бирдамлигини мустаҳкамлашга жуда катта эътибор бердик.

СССР касаба союзлари Вьетнам, Лаос ва Камбоджа ватанпарварларига қардошларча ёрдам ва мадад бериб келмоқдалар, Америка империализмининг жиноий агрессиясига қарши чиқаётган жаҳон прогрессив жамоатчилигининг учрашувлари ва катта-катта халқаро конференцияларни ўтказишга ўз ҳиссасини қўшмоқда.

ВЦСПС 116 мамлакат касаба союзлари билан алоқа боғлади.

Қардош социалистик мамлакатлардаги касаба союзлари билан алоқа ва ҳар томонлама ҳамкорликни янада ривожлантириш, мустаҳкамлаш ва такомиллаштириш масалалари халқаро майдондаги фаолиятимизнинг диққат марказида турибди.

Сўнгра докладчи капиталистик мамлакатлардаги касаба союзлари билан алоқа тўғрисида гапирди. У Совет касаба союзлари капиталистик мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг кураши билан бирдам эканликларини намойиш қилдилар, деб таъкидлади.

Совет касаба союзлари араб меҳнаткашлари ва Африка меҳнаткашларининг империализмга, янги ва эски мустамлакачиликка қарши кураши билан бирдамлик позициясида туриб изчил ҳаракат қилдилар. Америка империализми ва халқаро сионизм рағбатлантираётган Исроилнинг Яқин Шарқдаги агрессиясига доим қарши чиқиб келдик ва чиқмоқдамиз. Сионизм агрессив империалистик доиралар қўлида қуролдир. Биз португалиялик мустамлакачиларнинг Гвинея республикасига қилаётган ҳужумларига қарши чиқиб келмоқдамиз, биз реакция кучларининг репрессияларига дучор бўлган касаба союз активларини, ватанпарварларни ва демократларни ҳимоя қилиб келмоқдамиз.

Сўнгра докладчи совет касаба союзларининг халқаро фаолияти соҳасидаги асосий вазифалар ва ҳозирги босқичда касаба союзлари ҳаракатининг бирлиги учун курашни таърифлаб берди.

Биз, деди докладчи, касаба союзлари ҳисобот даврида муайян муваффақиятларни қўлга киритганликларини мамнуният билан қайд қила оламиз. Шонли Коммунистик партиямиз ва унинг Марказий Комитети касаба союзларининг фаолиятига доим етакчилик қилиб келаётганлиги туфайли биз ана шу муваффақиятларга эришдик. Партия раҳбарлиги ҳамиша совет касаба союзлари куч-қудратининг манбаи бўлиб келди, ҳозир ҳам шундай ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолаверади.

КПСС Марказий Комитети «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигига тайёргарлик тўғрисида» қарор қабул қилди. ВЦСПС ана шу буюк юбилейга тайёргарлик ва бу юбилейни байрам қилишда касаба союзларининг кенг иштирокини кўзда тутган тадбирларни ишлаб чиқди. Касаба союз советлари ва комитетлари тегишли тадбирларни ишлаб чиқишлари керак. Биз юбилейга тайёргарлик кўришдаги ҳамма ишларни ССР Иттифоқини мустаҳкамлашда Коммунистик партия бошчилигидаги ишчилар синфининг раҳбарлик ролини кучайтириш, хўжалик ва маданий қурилишнинг КПСС XXIV съезди олдимизга қўйган умумхалқ вазифаларини бажаришда меҳнаткашларнинг ижодий ғайратини янада ривожлантириш шиори остида олиб боришимиз керак.

А. Н. Шелепин докладининг охирида бундай деди: Улуғ партия — Ленин партияси бизни коммунизм сари олға бошлаб бормоқда. Совет касаба союзлари Ленин партиясининг етакчилигида, КПСС ленинчи Марказий Комитетининг раҳбарлигида КПСС XXIV съезди томонидан ўз зиммасига юклатилган юксак ва масъулиятли вазифаларни шараф билан бажарадилар.

Ўртоқ А. Н. Шелепиннинг доклади зўр эътибор билан тингланди ва бир неча бор қарсаклар билан бўлиниб турди.

Октябрь йўлбошчиси, бутун ер юзидаги соф виждонли барча кишиларнинг устози ва дўсти Владимир Ильич Ленин тили, Горький ва Маяковский тили, [illegible] ган рус тили Ватанимиздаги барча халқларнинг [illegible] тили бўлиб қолди.

ИККИНЧИ ОНА ТИЛИМИЗ...

Ўзбекистон ўқув юртларида ҳозир 15 минг мутахассис рус тилидан дарс бермоқда. 20 март куни Тошкентда рус тили дарсини яхшилаш масаласига бағишланган республика кенгаши очилди. Кенгашда ўқитувчилар, олимлар, халқ маорифи органларининг ходимлари билан биргаликда область ва шаҳар партия комитетларининг секретарлари ҳам қатнашдилар.

Кенгашни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари О. У. Салимов кириш нутқи сўзлаб очди.

Республика мактабларида дўстлик ва биродарлик тили — рус тилини ўқитишни янада яхшилаш тўғрисида Ўзбекистон ССР маориф министри С. Шермуҳамедов доклад қилди. [illegible]

[illegible]

олий ўқув юртларининг муаллимлари шу ерга келиб, ўз малакаларини ошириб кетмоқдалар.

Кенгаш қатнашчилари рус тилини ўқитиш тажрибасини баҳам кўрдилар, [illegible]

Ўқув юртларида рус тили дарсини яхшилаш масаласи [illegible]

Кенгаш ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Р. Ҳ. Абдуллаева, КПСС Марказий Комитетининг сектор мудири М. П. Габдуллин қатнашдилар. (ЎзТАГ).

КИНОФЕСТИВАЛГА ТАЙЁРГАРЛИК

20 март куни Тошкентда Осиё ва Африка мамлакатларининг шу йил май ойида Ўзбекистон пойтахтида ўтказиладиган [illegible] халқаро кинофестивалини [illegible]

Кинофестивалининг директори, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети [illegible] кинематография комитетининг раиси А. П. Қаюмов [illegible]

* * *

Шу куни матбуот конференцияси ўтказилди. Унда Осиё ва Африка мамлакатлари [illegible] (ЎзТАГ).

Редактор М. ҚОРИЕВ.